

055/4 Укр-4/14
М 779

Мелодії Древнього Новеля

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Інститут мистецтв

МЕЛОДІЇ ДРЕВНЬОГО НОБЕЛЯ

(Заріченський р-н Рівненської обл.)

*Записи, транскрипції і впорядкування
Раїси Цапун*

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України, як
посібник для студентів вищих навчальних закладів (лист
№ 14/18.3 - 838 від 21 квітня 2004 року)

Рівне
Перспектива
2003

УДК 394.2
ББК: 63.5 (4Укр - 4Рів)

М 284 79

Рекомендовано до друку Навчально-методичною
радою (протокол № 8 від 22 квітня 2003 року)
та Вченою радою (протокол № 11 від 27 червня 2003 року)
Рівненського державного гуманітарного університету

Рецензенти:

професор, доктор мистецтвознавства
Анатолій Іваницький

професор, доктор філологічних наук
Віктор Давидюк

професор, кандидат філологічних наук
Степан Шевчук

Цапун Р.В.

Ц178 Мелодії древнього Нобеля /Записи, транскрипції і впорядкування Р.В.Цапун. – Рівне: Перспектива, 2003. – 128с.: іл., нот.

До збірника вміщено різножанрові пісні та весільний обряд, записані викладачем кафедри музичного фольклору Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету Р.В. Цапун у с. Нобель Зарічненського р-ну Рівненської обл. У різностильових зрізах матеріал книги знайомить з автентичною музичною культурою одного з найдревніших сіл (у давнину – містечко) західнополіського регіону.

Усі матеріали публікуються вперше.

Видання адресоване фольклористам, студентам вищих навчальних закладів, учителям та учням загальноосвітніх шкіл, а також всім, хто цікавиться народною музичною культурою.

Книгу видано за сприяння
голови Зарічненської районної адміністрації С.М.Цермолонського
та голови Зарічненської районної ради В.С.Сарича

ISBN 966-7643-24-7

- © Цапун Р.В., 2003.
- © "Перспектива", 2003.
- © Демчук Р.С., обкладинка, 2003.

РІВНЕНСЬКА ПЕРСПЕКТИВА
Іл. М

927-108

ФОЛЬКЛОР, ЯК НАРОДНА ПЕДАГОГІКА

Народні обряди і звичаї – це та золота нитка, що єднає людину із землею, та життєдайна основа, звідки бере живильні соки дерево людського життя. Без народної творчості може втратитися сучасна національна культура будь-якого народу. Бо, як пересихають багаті народні джерела, черствіють серця і душі людей.

Живе пісня – живе душа. У славних людей із древнього Нобеля душа – щедра та чиста, пісня – дзвінка та легкокрила. До пісні наші односельці звертаються у найрізноманітніших життєвих ситуаціях. Вона чарує всіх своєю глибиною та мудрістю: розраджує, об'єднує і здружує при всіляких негараздах, веселить і зігріває душу глибинним теплом у свята та при гарній нагоді.

Якби-то хтось зміг розкласти пісні древнього Нобеля, що дійшли до нас із сивої давнини, у хронологічному порядку, витримавши первозданність цього ряду, то нам не важко було б прослідкувати за реальністю життєвої ситуації кожної епохи у нашому краї. Бо відомо, що за поганого, тяжкого життя у часи лихоліть і пісні народжувались журливі та обнадійливого характеру; за кращих часів – дзвінкі, легкокрилі та весело-жартівливі; з нагоди важливих урочистих подій – величальні та урочисто-піднесені.

На жаль, реальна дійсність, більш ніж дев'ятивікової історії Нобельського краю, дійшла до нас лише в уривках історичних згадок та окремих спогадах дослідників. Зате, завдяки старанням справжніх цінителів своєї славної минувщини, що із покоління в покоління передавали обрядову та пісенну спадщину нащадкам, щоб донесли вони все оце багате культурне розмаїття до наших днів, збереглися у Нобелі давні обряди та воістину рідкісні шедеври колишньої пісенної творчості поліщуків. Ту своєрідну і дивовижну нитку чарівності та самобутності, що й донині притаманні тільки нобельцям.

Пісні та чудові виконавці – наша гордість і радість. Вслухаючись у чарівну милозвучність древніх мелодій, огортає тривога: а що буде, як не стане оцих сивочолих жіночок, що донесли до нинішніх днів життєдайну живильну вологу наших древніх витоків? Як не втратити оце культурне багатство нашого народу

серед густих заростей із сучасних модних шлягерів? Уся надія, звичайно, на те, що багата обрядова та пісення спадщина буде передана у надійні молоді руки. А якщо – ні?..

Вдумайтесь, які величезні виховні можливості криються у народних іграх, мистецтвах та ремеслах. Які чарівні ноти високої моралі звучать у весільних піснях, де возвеличують незайманість молодії, щире кохання, батьків, що зростили молодих, – цьому своєрідному народному театрі, де чітко розподілені ролі, а неписані правила є законом.

Фольклор – велика морально-етична сила, дохідлива і проста; глибока народна педагогіка, перевірена століттями, що все рідше застосовується нині, як одна з виховних традицій.

Народна виховна мудрість, як відомо, полягає у глибокому оволодінні молоддю рідною мовою, звичаями, обрядами, народними іграми. Тож не треба допускати висихання цих багатих народних джерел, відмирання своєрідних коренів високої духовності. Бо, не дай Бог, припасти дитячим душам яничарської цвілістю. Не повернути їм тоді у майбутньому, як представникам багатії української нації, дорогоцінного діаманту – властивої тільки нам, культури.

Не цураймося бабусиних казок, пісень та легенд, дідусевих історичних оповідок – живого втілення народної мудрості, доброти і милосердя, нічим незамінної скарбниці у вихованні підрастаючого покоління.

Сьогодні багато говориться про витоки народної культури, але ще недостатньо робиться для того, аби відродити її дух.

Пам'ятаймо, що усім миром необхідно дбати про розлоге культурне дерево нашого життя, яке треба оберігати, думаючи, при цьому, про день колишній, нинішній і прийдешній.

Попри приземленість та щоденну зайнятість, маємо не забувати про наші духовні першоджерела. Використовувати їх для відродження на нових рівнях у дитячих осередках, школах.

Віритись, що вчителі різних зацікавлень використовують мудрі рецепти народної педагогіки.

*Марія Куликович,
вчителька української мови
та літератури Нобельської СШ*

ВІД УПОРЯДНИКА

*Городів дубові вежі
Стережуть шляхів погостів',
А між ними на Поліссі –
Славний гóрод наш Небель...*

На підвищеному пагорбі, що розтинає однойменне озеро навпіл, розкинулось село Нобель (Нобель – волость і город – згадуються у Київському та Галицько-Волинському літописах).

Милує зір краса і гармонія незайманої поліської природи. Хвилі древнього Нобель-озера щось тихо нашіптують звивистому берегу, що потопає в очеретяному вбранні. Їм у такт диво-колисками похитуються дерев'яні човни на припонах. А до них майже від кожної хатини збігають серед кучерявого споришу добре второвані стежини.

На протилежному від села березі дихає свіжістю соснозій ліс, серед якого причаїлися чепурненькі хатинки хутірців.

Посеред озера – три неповторні острови, що відбиваються у тихому плесі густим верболозом та вільхою, сосною та високим очеретом. Літньої пори тут справжнє пташине царство і квіткове розмаїття.

Через древнє озеро тече-протікає славновідома Прип'ять, що затим губиться серед боліт чарівною, ледь коричнюватою, ниткою.

Село Нобель у давнину було чималим населеним пунктом (містечком) і торговим центром на основній поліській водній артерії.

Багата історія села налічує понад дев'ять віків. Старожили розповідають, що тут у сиву давнину (XII ст.) стояв неприступний замок. У цих місцях ще й донині живі спогади про князівські часи. Живуть вони в легендах та піснях, які віками плекались у глибинах багатой поліської душі.

Літа спливають, як вода на бистрині, відлітають, наче птахи до вирію, забираючи із собою давні звичаї нашого народу, його древні обряди, традиції, діалектну милозвучність рідної мови. Стрімкий час виносить із нашого побуту дуже багато того, що

недавно було зовсім буденним, могло ще довго служити людям. Поступово обрядова архаїка виходить з ужитку, тримаючись у пам'яті лише найконсервативніших носіїв фольклору, в основному, жінок похилого віку. Традиційний фольклор переходить у пасивну форму. Не визнається багато старих свят, відбувається свідоме ігнорування традиційної культури та звичаїв. “Тепер так ні роблять. Тіє молоді ні хочут робити, ше й злятса, коли кажут: роби так”.

А були часи, пригадують старожили, коли прямо в танці, азартному змаганні народжувались, злітали з дівочих губ місцеві чарівні приспівки.

Як не дати пропасти цим дорогоцінним скарбам? Що зробити, щоб не стерлося назавше, не забулося теперішнім поколінням багатство древньої культури?

Надія, звісно, на тих, хто береже, мов святиню, нашу культурну спадщину, хто доживає віку з думкою, що передасть у надійні руки комусь із молодих незабутню красу, своєрідний колорит давнього весілля, обряду “Водіння куста” (до речі, він зберігся лише у двох північних районах Рівненщини – Зарічненському та Дубровицькому), купальського дійства.

Фольклор Західного Полісся являє собою цінний об'єкт для історії культури. І тому для збирачів-фольклористів цей край викликає особливий інтерес, бо в цій самобутній місцевості ще й донині за безпосередніх обставин можна почути архаїчну весільну пісню, тужливу баладу чи веселу приспівку.

Село Нобель у цьому відношенні не є винятком. Сюди не раз приїздили науковці, щоб дослідити його культурну спадщину. Живуть тут справжні цінителі та хранителі культурного спадку минущини: Хох Ольга Степанівна (1922 р.н.), Шкльода Антоніна Гнатівна (1932 р.н.), Савич Домініка Гнатівна (1926 р.н.), Проневич Марія Гнатівна (1925 р.н.), Ходневич Мотрона Йосипівна (1922 р.н.), Шкльода Галина Максимівна (1939 р.н.), Кринович Надія Павлівна (1932 р.н.) та багато інших. Щире спасибі усім цим людям, які ділились своїм пісенним багатством.

Мені особисто тричі випала нагода побувати у цих краях: у складі групових експедицій 1995-го (В.П. Ковальчук, А.Г.Сівець, А.М.Українець, В.І.Смаглюк, Р.В.Цапун, Б.І.Яремко), 2002-го (М.М. Бабич, С.В.Іонова, Р.В.Цапун) та в індивідуальній влітку 2003-го років.

За короткотривалий експедиційний час, звичайно, не можливо зібрати вичерпну фактологічну інформацію, за допомогою якої можна було б змалювати об'єктивну картину сучасного уснопоестичного життя народу, чи хоча б визначити місце й роль фольклору в теперішньому житті. Для належних висновків мало однієї експедиції і навіть – двох-трьох. Тому матеріал цієї збірки вміщує записи лише із трьох вище зазначених експедицій, і тим самим відображає фольклорну ситуацію в селі наприкінці ХХ, поч. ХХІ століть.

Автентична музична культура, на момент фіксації записів, що увійшли до збірника, перебуває в межах пасивного побутування. Особливо це стосується обрядової архаїки, що існує лише в пам'яті найстарших виконавців. Тому при збиранні матеріалів першочерговим завданням ставилося документування й доведення до рівня друкованої продукції той шар народної пісенної культури, який вийшов з ужитку й існує тільки в рудиментарних формах.

На komponування пісенного репертуару нобельців впливали різні фактори: економічні, культурні, історичні, а також радіо і телебачення.

Колись село було містечком, а його жителі вважали себе міщанами і дуже цим гордились. А по селах, казали вони, то мужики (нобельці не виходили заміж і не женились в інші села). “Колись мене сватали в Задовже, – розповідала мені одна з інформанток. – Не хотіла іти. І хлопець наравився, але дома сказали: на чуже село – не”.

У Нобелі вважали, що тут рівень культури значно вищий, ніж у навколишніх селах чи хутірцях. “По тих сьолах, як сьпевають, – чула я від іншої оповідачки, – то таким протяжним, протівним голосом: як заведут – так, як плачут. У нас на попаси пасли колись корови, а тут недалеко – Локниця. То вони сьпевали:

*На болоти косар косить,
Кшув косу да й голосить:*

*– Хто за мене спокка зв'яже,
Той зо мною спати ляже...*

Або ще:

*А хлопчикам – по кийочку,
А дівчатам – по веночку...*

А ми ще, як були дівчатами, то слухали, що вони співвають і дражили їх”.

Слухаючи розповіді нобелівців, милуєшся своєю родною красою польської мови, яка дуже часто пересипається дотепними прислів'ями та приказками:

*До Петра лозу ріж, то й корова буде їсти.
Не в дурня гроші, не в лежню хліб.
Годуй діти, а нема де голови діти.*

У цьому збірнику вміщені обрядові та необрядові (звичайні і напливові) пісні – відгомін далеких культурних традицій. Частково збереглася тут традиція зимового величального колядування і щедрування. Виконуються відповідні пісні при обходженні дворів представниками різних вікових категорій – від дітей до дорослих гуртів колядників і христославителів. А весняно-літні твори зафіксовано тільки, як поодинокі ланки колись могутнього ланцюга народної творчості. Цей обрядовий блок, як свідчать старожили, давно вийшов з активного побутування.

Купальських пісень в селі майже не пам'ятають. Мені довелося зафіксувати лише один неповний варіант пісенного зразка із ліричним змістом:

*Й у мене роду немніжко, оно дві сестри,
Як підете руту рвати, то рвіте і мні.*

*Як будете виночки вити, то звийте і мні,
Як понесете на воду пускати, пускайте і мій.*

*Да всіх венки поверх води, а мій до дна потав,
Да всіх прийшли хазяї з войська, а мій там остав[с].*

Мала кількість зафіксованих купальських пісень, що збереглися на берегах Нобеля, не є свідченням повної відсутності

відомого обряду у цій місцевості: і донині в купальську ніч неподалік озера палять святкове багаття.

Із сезонно-трудою обрядовості, зокрема, щодо жнив, зафіксовано наступне. У жнива, коли в'язали останнього снопа, то залишали "бороду". Однак, при цім пісень не співали. "Єк дожинає, – чула від однієї із жінок, – то покине капельку жита. Вгорі зв'єже, положить кусочок хліба, возьме снопочка і з ним кругом танцує. І так три рази".

Дуже добре пам'ятають у Нобелі весільні наспіви. Весілля, з-поміж інших обрядів, найбільш цілісніше збереглося в його архаїчному вигляді. Ця велика родинна драма досить довго існувала на селі з усіма атрибутами обрядової дії: запоїнами, випіканням короваю, виготовленням шишок (гілки верболозу, обкручені тістом та висохлі на печі або на сонці, а згодом прикрашені барвінком, вівсом, квітами з кольорового паперу, стрічками і ялиною), розплітанням коси, вбиранням до вінця, благословенням, вінчанням, переймами, посадом молодих, затанцюванням весільного хліба, даруванням, викупом, святковим застіллям, весільними приспівками, прощанням нареченої з батьківським домом, перезвою, діленням короваю.

Весільні пісні подано в комплексі, як єдність весільного обряду, наспівів, текстів. Традиція кожного села зберігає кілька типових мелодій. У Нобелі їх сім. Кожен наспів має різні варіанти текстів: в одних їх більше, в інших – менше. Найпоширенішими є весільні типи № 2 ("Да давай, мати, давай") та № 3 ("Углядиса, мамонько, без дочки").

Ще один штрих, що стосується весільного одягу та взуття. Костюм наречених в Нобелі змінився значно раніше, ніж у найближчих селах. "Вишитих сорочок у нас колись не було, – розказували мені. – Це раніше так було (у ті часи, коли в цім краї набуло достатнього розвитку ткацтво). Плаття у молодеї було біле. Хто мав шовкове, хто з сітцу. Фату куплели. Єк її не було, то позичали. У молодеї були на ногах черевички з довгими халявами на каблучках. Чорні, гарніє такіє. Молодий вбирався в сорочку і жакет. Зімою одівали кожухи свеї роботи або піджаки шили з сукна. Потом уже куплели такіє гарніє, вишитіє полушубочки. Ше колись давно, то було й тие лапті да тії свити одівали".

Також із розповідей інформантів удалось дізнатись, що колись у цьому куточку Полісся з музичних інструментів найпоширенішим була скрипка. “Грали на скрипках: на малих і великих”, – згадували вони. Склад весільних музик тут був такий: дві скрипки, контрабас, кларнет і барабан. Гармошка з’явилась тільки після війни.

А тепер, щодо необрядових пісень: звичайних, напливових, а також тих, що виконувались мандрівними співцями.

Колись на храмове свято (Спаса) біля церкви співали сліпі музиканти. І донині люди старшого покоління пам’ятають про цих мандрівних музик, що виконували, в основному, релігійного змісту псалми, балади та історичні пісні. “На Спас у нас престольний празник. Так старці приходили і біля церкви съпевали гети песні”, – згадує Савич Домініка. Вона ж і наспівала баладу “Ой ішла сирітка”, яку колись почула від тих музикантів.

Балади дуже поширені по всій Україні. Але будь-який регіон зберігає свої варіанти, які відтворюють місцеві особливості вимови та наспіву. Це особливо відчувається у репертуарі місцевих виконавців, до якого входять: “Що то в світі за тривога”, “Шуміла калина”, “Виразала мати сина й у солдати”, “Ой у полі озеречко”.

Особливо багато в селі співають напливових пісень, а саме: романси літературного походження та іншокультурні (переважно російські) пісні, привнесені в сільську культуру внаслідок частих виїздів місцевих жителів на сезонні заробітки в східні області України (“Ах белая роза розлука”, “Скажи, нащо тебе я поллюбила”, “Ой ти їхав, я стояла”, “Двенадцать часов ночи”, “По саду гуляла”, “Катенька, Катюша”). Ці останні ще називають “кічевими” (кіч – псевдокультура на основі несмаку), або, так звані, “жорстокі” романси міського походження.

З обрядових та необрядових пісень, як з чарівного джерела можна черпати глибоку, мудру правдивість життя. У них заховані найдавніші зразки древньої культури поліської глибинки. “Які чудові в наших песнях думки, – дала своєрідну, але точну оцінку пісенної спадщини древнього Нобеля одна з інформанток. – Яка чутливість душі в них перебуває. Ці пісні давніх часів сягають”.

Збірник укладено із записів різних часів. Усі пісні транскрибовані упорядником з магнітофонних касет. У текстах пісень та розповідях збережено лексичні, морфологічні та фонетичні особливості нобельського діалекту.

Принципи нотатції.

Пісні транскрибовано на морфологічному рівні, у відповідності до правил, розроблених львівською етномузикологічною школою². Для зручності інтонування та порівняння всі твори нотовано у тональності “соль”, а початковий звук зазначається ромбиком біля тактового розміру. Мелодія вибірково нотованої строфи поширюється на весь твір із можливими варіантними змінами, простіші з яких зазначаються в основному мелодичному тексті петитними нотами, а складніші – виносяться у примітки. Кожному номеру відповідає пісенний тип, а його різновиди (переважно весільні наспіви) зазначаються літерами абетки (2а, 2б і т. д.).

Більшість мелодій і словесних текстів подаються разом. Лише у весільних піснях вони вміщені роздільно, із-за численної переваги та етнографічної доповненості поетичних текстів.

Із спеціальних позначень доцільно пояснити тут засади тактування³. У творах із мірним ритмом замість звичнішого дробового розміру виставляється одинарна цифра, що виражає сумарну кількість ритмічних долей у такті, які прирівнюються до метроритмічної одиниці, зазначеної у темпі. Дробовий розмір застосовано для пісень із акцентним типом ритму (переважно, танцювального характеру).

---

¹ Погост – у Київській Русі з середини X ст. – адміністративно-територіальна одиниця; місце торгу, куди з'їжджалися купці.

² Мишанич М. Архівне опрацювання народновокальних творів: Методичні рекомендації з музично-етнографічної транскрипції, – Львів, 1995. – 20 с.; Луканюк Б. Диференціальний принцип тактування // Актуальні питання фіксації та транскрипції творів народної музики: Зб. наук. пр. – К., 1989. – С.59-86.

³ Див. про це: Луканюк Б. Указ. стаття; його ж: Про тактування творів народної музики // Друга конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) земель: Теоретичні студії / Упор. Б. Луканюк. – Львів, 1991. – С. 12-19.

ВЕСІЛЛЯ У НОБЕЛІ

(етнографічний опис із народних уст)¹

У нас весілле починалос із запоїн. Сперва приходят крищина та мати молодого і тоді вже договариваюцца, коли запоїни робити. Був ще такей обичай. На стіні ключка висіла, гето нею до лаптів плели шнурки, і то мати дивилася, шоб сваха обізатильно сиділа пуд тею ключкою. У молодеї покидают хліб і договариваюцца, коли запоїни робити.

ЗАПОЇНИ

Колись на запоїни скликали, не так, як – це зара, багато. Раніш – батько, мати, крищина, крищоний. І од її так само. Гето – чоловік з 12, од сили – 15. І то – це вже, як семня більша. Приходят на ці запоїни, поминяютса хлібом, поцилюютса вже тії свахи та й садовлятса всі.

На запоїни приходят, як вже договоратса: чи через тиждень, чи дві неділи. Це, як у них виходить. Молода свій хліб пече, і тоді вже вони миняютса. І тоді вже запоїни. Садятса всі разом. Тоді на запоїнах молода подарки лишала матері, батькові, крищоній, крищоному. А молодому рубашку давала. Як молода ни вишивала, то мати вишивала. Мати давала полотно, шо ткали самії. Шоб довге було, шоб аж за шию закрутити і, шоб аж до землі було. То вже з тими подарками ідут на музики і танцюют. І гето така була гордость, шо в мене подарок є.

1/36²

- 1. Не щєбєчи, соловейку, не щєбєчи,
Ти ж мені головоньки, гой, не клокочи.*
- 2. Да клокотна головонька, клокотна,
Не хватає на подарки, гой, полотно*

¹ Записано упорядником від Савич Домініки Гнатівни (1926 р.н.), Хох Ольги Степанівни (1929 р.н.), Шкльоди Антоніни Гнатівни (1932 р.н.), Шкльоди Галини Максимівни (1939 р.н.).

² Зліва зазначено номер словесного тексту, справа – номер відповідної мелодії.

Потом уже договоратса, коли весілля. На запоїнах сьпевають:

2/36

1. *Ой запіта Ганночка, запіта,
Шовкова хусточка, гой, вишита.*
2. *Запівали Ганночку уночі,
Запівали Ганочку, гой, при свечі.*
3. *Запівав же її усьой рід,
А її батинько, гой, наперід.*

Ше там багато сьпевали, але уже позабувалоса.

Як на запоїнах батько молодого пускав першу чарку, то у ту горілку клали гроші. Яка можливість у того батька, скільки і кладе грошей. Це – щоб були багаті, щоб гроші велиса. А потом уже договаривалиса, на який день весілле. Весілле було літом і зимою. Запрошувала на весілле мати або хтось із семні.

КОРОВАЙ

Коровай пекли в суботу, тільки в хаті молодого. На коровай запрошувала мати. Пекла коровай тоже мати молодого.

Колись пекли одного коровай, а тепер два. Коровай, як місят, то багато жонок сходилоса да сьпевали. Сходилас родня і сусіди: ті, шо в парі живут. Гето сьпевают насамперід, як ше починают місити:

3/7^a

1. *Ой прибудь, прибудь да, сам Господи, ти до нас,
Та й наладь, наладь на все добрис тут у нас.*
2. *Я зійду й зойшлю да ангелів із неба,
Вони ж наладят на все добрис, шо треба.*

Як ше-но розчиняют, то сьпевают:

4/76

1. *Ой розходивса ясен місячик по небі,
Ізбираючи ясні зіроньки в громаду.*

^a Підкресленням тут і далі зазначено тексти, яким безпосередньо відповідає типова мелодія із нотної частини.

2. *Ізбирітеса, ясні зіроньки, в громаду
Да засвіtimo усі разом по разу.*
3. *Ой розходивса молодий женишок по роду,
Ізбіраючи да коровайничок до столу.*
4. *Ізбирітеса, коровайночки, збирітес,
Мні молодому дивний коровай спечіте.*

5/36

1. – *А хто ж тебе, молодий, воду брав,
А хто ж тебе корова, гой, розчиняв?*
2. – *Ой брав же я водицу й у Стирі,
Розчиняли короває, гой, матері.*
3. *Ой брав же я водицу в криниці,
Розчиняли короває, гой, сестрици.*

Як ішли на коровай, то несли муку або яйца.

6/2a

1. *Несут муку всю пшеничну, гой,
Несут муку всю пшеничну,
Несут воду всю криничную.*
2. *Несут медок із ярих пчолок, гой,
Несут медок із ярих пчолок,
Несут яйца із старих курок.*

Місить коровай крищоноа.

7/5

1. *Коровайночки, мої панночки,
Ой гібліте⁴, не дремліт[е].*
2. *Ой гібліте, не дремліте,
Самі собі не позьніт[е].*
3. *Бо чужая сторононька,
Шоб не було соромоньк[а].*

Як заміщували, то съпєвали:

---

⁴ гібліти – місити.

8/36

1. *Єк ми тебе, короває, месили,
До Дунаю по водицу, гой, ходили.*
2. *Ой там той Дунай одказав:
Йдіте собі по водицу, гой, в криницу.*
3. *Йдіте собі по водицу в криницу
Да й внесіте короває, гой, в светлицу.*

9/2а

1. *Коровайночки з міста, гой,
Коровайночки з міста,
Не крадьте в кишені тісто.*
2. *Бо вам, на лихо, прийде, гой,
Бо вам, на лихо, прийде,
Єк в кишені тісто зійде.*

Короває печут великого. До нього усякіє пташечки ліплят:

10/36

1. *Ой поїхав молсдий до міста
Купувати перчику, гой, до тіста.*
2. *Да будемо пташечки лепити,
З перчиком гочки³, гой, робити.*

Були на короваї й безпарні. Але вже, як короває сажють у піч, то сажели парні і виймали парні.

11/36

1. *Да стояла калинонька кілька літ,
Да порубав молодий, гой, на загніт.*
2. *Гори, гори, калинонько, ясененько,
Шоб запикса коровайчик, гой, хорошенько.*

Як сажють у піч:

12/46

1. *Попитаймоса вперед печи:
Чи є стежечка до печи?*

---

³ гочки – очі.

2. – *Ой заросла да й ялиною,
Чирвонею калино[ю].*
3. *Ой заросла да й муравкою,
Чирвонею китайко[ю].*

На короваї багато съєвали. Як уже в піч сажєют першого корова, то всадит уже мати, чи крищона, і тею лопатою бере та хату хрестить. З лопатою потанцує трошки. Якщо мати вдовица, то сажєє крищона. Але, щоб парні сажєли.

13/16

1. *Ой дай, Боже, в добрий час, в добрий час,
Як у людей, так у нас, так у нас.*
2. *Поскачємо годину, годину,
Звеселимо родину, родину.*
3. *Поскачємо другу, другу,
Звеселимо й усю, й усю.*

Посадили коровай, да вже сєдут, поєдят, вип'ють трошки, да вже ждуть, поки спечєтєса. А то вже, як виймуть короває, то съєвають:

14/2a

1. *Ой у Ноблє да на гулиці, гой,
Ой у Ноблє да на гулиці
Ішли радом коровайницї⁶.*
2. *Ішли вони, говорили, гой, 2
Шо в Іванка да мала хата.*
3. *Шо в Іванка да мала хата, гой, 2
Нігде сісти коровайницям.*
4. *Положїмо по дві драночки, гой, 2
Посядаєм, коровайночки.*
5. *Положїмо тисовенькїї, гой, 2
Посядаєм, молоденькїї.*

Сажєют два великих короває у кострулях: гєто вибирають, котрий вдасца кращїй. А малєнький сажєют на формочках і ліплят

⁶ Так само і далі розспївуеться кожна строфа.

гети пташечки. Потом печут маленькі коровайчики, такі плетіночки. Тії коровайниці, що печут коровай, остаються. Берут рогачі, коцюби, якими коровай затилюють у піч і витягивають із печи, обмативають чим небудь, берут рушника, того, що на коровай, та вішають на коцюбу або рогачі. Сьпевають і танцюють:

15/2а

1. *Наша пічка рогоче, гой,
Наша пічка рогоче,
Коровайчика хоче⁷.*
2. *Наша пічка роготайка, гой, 2
Спече нам коровайка.*
3. *Будем пічку рубати, гой, 2
Коровай доставати.*

16/3б

1. *Ой ярая пшніччєнька, ярая,
Да сім літ у стозі, гой, стояла.*
2. *Да сім літ у стозі стояла,
Поки мати свого сина, гой, згодвала.*
3. *Поки мати свого сина згодвала,
Славного короая, гой, дождала.*
4. *Да спекли короая на всьой стіл,
Да пустили славоцьку, гой, на всьой світ.*

Пекли коровай у молодого, а в молоді не пекли. Молода пекла хліб – велику боханку. І после стаканчиком видушувала на хлібови кружечок. Це так прикрашала (припустимо, що така “прикраса” означала дівочу цноту). Зи свею боханкою, як уже ішли до вінчання, мати клала її на стіл, щоб молоді хліб цилували.

Рьдять коровай

Це вже, як молодий засватаний, то ідуть різати лозу на шишки. Зрізають гілки, які на двоє розходяться, а одну вирізують, щоб було три.

Замішували тісто таке прісеньке – вода і мука. І тим тістом

⁷ Так само і далі розспівується кожна строфа.

обкрутують гілки і ставлять на пічку. Вони там обсихають або ще перед огнем печуть. А тоді рьдять. Коровай прикрашали у той день, як ішли до вінчання. Перед тим, як збираються, дівчата тоже сьпевають:

17/1

*Збірайса, короваю, 2
Що з Божого дару,
То в м'яту, то в квітки,
Щоб любилися діт[ки].*

Прикрашають дівчата молодіє або жонки, як нема кому. І вже рьдять того короваю. Так красіво рьдять. І чипляють на тис шишки всеки цвєти та барвінок. Ще й обізатильно тра, коб був овес.

18/8

- 1. Ой зійди, зійди, ясьон місячик, з-за гаю,
Ой, шоб було виднесенько радити корова[ю].*
- 2. Ой припливе снопок овса до краю,
Ой, шоб було хорошенько радити корова[ю].*

Як прикрашають короває, то в нього шишки ставлять – всього п'ять штук: всередину тикали шишки з трома рогаями, а по боках – з двома. А потом цвєтки чєпляли і обводили лентами. Ше й йолочку прив'єзивали. А до неї – венки з цвітної бомаги. Да й зара так роблет.

19/36

- 1. Да летів горностаї через сад,
Да розпустив пір'єчко, гой, на всьой сад.*
- 2. Ой ідіте, молодички, збірайте:
Хорошенько короваю, гой, вбірайте.*

Потом уже ділят гєтого короваю: молодим дарат шишку із трох рогалів – щитайте, двоє молодих і, дєтиночка шоб була. А тії – давали дітям, кришоним. Всім же їх не хватало. Як короваї вбірають, то тоді і наплєтут веночків. Плєли венки дєвчата-дружки. Пришивали їх в неділку, як уже прийдут усі гості од молодого.

ВЕСІЛЛЄ

В неділю приїждає молодий до молоді. Від нього приходило гостей нібагато: дружки, сват, сваха – чоловік з 13. Шоб було без пари. Нисут коровай, і з тим короваєм ідуть до вінчання. Сват і сваха нисут корзінки з хлібом і горілкою, бо як зустрінуть, то треба вгощати.

Всі заходять до хати, а молодий у хату ни йде, даже в двір ни йде – стоїт на дорозі. Дружки заходять у хату, а потом вже заводять молоду. Садять її на стул, а брат розплітає косу. Всі съпевають:

20/36

1. *Де ж в тебе, Ганечко, старший брат,
Шоб тобі кісоньку, гой, розплітав?*

21/36

1. *Да сиділа ж Ганечка пуд вінцем,
Да чесала кісоньку, гой, грибінцем.*
2. *Да де ж того грибінця подіти,
Чи занести до міста, гой, продати?*
3. *Чи занести до міста продати,
Чи найменшій сестрици, гой, оддати?*
4. *Чи найменшій сестрици оддати –
Буде мою кісоньку, гой, чисати?*

Да й все, більш нічого не съпевають. Дружки надінут венка. Молода його колись сама купляла. Венки таки високи були в разни цветки і ше таке пир'ячко стояло. Заведут молоду дружки за стіл і посадовлят.

Мати благословляє молоду

Тоді становляться батько і мати благословить. Батьки стоять перед столом, а молода за столом. Спочатку мати возьме ікону, навхрест через стіл тею іконою благословляє і каже: – Хай тебе Господь благословить, щастем і долею наделить

Молода спочатку поцилує ікону, потом матір. Поклонитса. После – благословляє батько, крищона і крищоний. Молода встає з-за стола, а батьки стоять – вона їм просто падає в ноги. По разу поклонитса батькові в ноги і матирі поклонитса в ноги.

Молоді ідуть до вінчанне

Був ше такей обичай. Як ішли до вінця, то молода і молодий клали гроші в кишеню. І хліба брали таку малесеньку булочку, цукор. І все клали в кишеню.

Це колис у нас так гарно було: молоді ідут селом і кланяюцца до всіх людей. Люди повиходят, стоять коло хатей, хрестят молодих і кажут: – Хай вас Бог благословит щастем і долею на всьой вік.

В нас, ек ішли до вінчанне, не съпевали, но марш грали. Сильно хороше марш грали. Польський. Було дві скрипки, контрабас, кларнет і барабан. Як заграют, то, я вам кажу, всі жонки плачут. Такий жалобний марш грали. Матері до вінчання ни йшли. Ішли тільки крищоні. До вінчання ішли з коровайом. Несе його подкоровайчий. Ще давніше – коровай до церкви не несли.

Вінчанне

Вінчанне було в неділю, середу і п'ятницу. Священник одправив службу, і тоді вінчали. В церкві, як батюшка винчає, то ставляе молодих на рушник. Коли батюшка їх водить кругом престолу, то молода той рушник, шо постелили, тьигне за собою. Це, щоб дєвчата замож ішли. А пуд той рушник кладут копійки. Рушник крищона поправляе і молодіє знов стают. То гето вона рушник три рази тьигне. За третім разом їх уже батюшка поставить, поблагословить і кольца дає. Кольца колись робили із мідних грошей. При Польщі, то куплели. Як уже ідут додому, то молода розсипає жито, дрібні копійочки і цукерки.

Молоді повертаюцца з вінчанне

Обвінчались, і ідут до хати молодеї. Родичі молодого до молодеї всі ни йдут, іде тільки трохи. Це вже потім – він усю родню веде. Як ідут од венца, то съпевали:

22/2а

- 1. Да подькуймо попови, гой,
Да подькуймо попови,
Ше й поповому дякови² –*
- 2. Дєтки звинчав, гой,
Нимножско вєав.*

---

² Так само і далі розспівуєцца кожна строфа.

3. *За Іванка молодого, гой,
Штири злотих й золотого.*
4. *За Ганечку-панєночку, гой,
Штири гроши-копєєчку.*

23/2а

1. *Ми попа ошукали, гой,
Ми попа ошукали,
Пару диток повинчали⁹.*
2. *Обманули ми попа, гой, 2
Та, як грецького снопа.*
3. *Дали йому постолице, гой, 2
А він думає, шо рублице.*
4. *Дали йому золотого, гой, 2
За Іванка молодого.*
5. *За Ганечку-панєночку, гой, 2
Да три гроши-копєєчку.*

Як зразу виходили із церкви, то співали:

24/36

1. *Да ступили з церковки на тисок,
Да подаймо матицьці, гой, голосок.*
2. *Нихай наша матицька почує,
Вона для нас сніданєчко, гой, готує.*

Як з вінчанне йдуть, то багато співали:

25/36

1. *Да вийшла Гануня з костьола,
Да питала матицьки, гой, чи вдома.*
2. *Ой удома, донєнько, домую,
Смачніє сніданєчко, гой, готує.*
3. *Тут же я сиріною й топила,
Смачніє сніданєчко, гой, зварила.*
4. *Тут же я сиріною накідала,
Смачніє сніданєчко, гой, зготувала.*

---

⁹ Так само і далі розспівується кожна строфа.

Перейми

26/76

1. *Ой сусідочки, да голубочки, просимо вас,
Не переходьте да доріженьки вперед нас.*
2. *Не переходьте да доріженьки вперед нас,
Бо ми їдемо да й із церковки в Божий час.*
3. *Нихай перейде ясний місяць з зорою,
Нихай перейде нашій Іванко з женою.*

27/6a

1. *Да заржали кони в зелений дуброви,
Да зачула мати й у новий комори.*
2. *Ой цитьте, сусіди, не гомоніте,
Бо моє дитятко з вінчанне їде.*
3. *Вороніє кони копитами роют,
Шовкови платочки коло боку мают.*
4. *Шовкови платочки коло боку мают,
Золоті перстьонки на рученьках сяют.*

28/3a

1. *Да метьоні вулоньки, всі двори,
Да застілай, матинько, гой, всі столи.*
2. *Да застілай, матинько, скатертями,
Іде твоя доненька, гой, з панами.*
3. *Іде твоя доненька з панами,
Да зустріне батинько, гой, з хлібами.*
4. *Да не так з панами, як з мужиком,
Да зв'єзали рученьки, гой, рушником.*
5. *Да зв'єзали рученьки рушником,
Да сказали правдоньку, гой, їм обом.*

Біля хати молодіє співають:

29/2a

1. *Встричай мене, моя матинько, гой,
Встричай мене, моя матинько,
Густими хлібами¹⁰.*

---

¹⁰ Так само і далі розспівується кожна строфа.

2. *Густими хлібами, гой, 2
Солодкими медами.*
3. *Густими найгустішими, гой, 2
Солодкими найсолідішими.*

Як встричають, то мати надіває виверненого кожуха. Бере боханочку хліба: молоді нагнутса, а мати три рази кругом голови хлібом обведе молодих і меду вже їм в тарілочки дає. Дружко канчуком (нагайкою) три рази перехрестить двері, тоді вже молодіє проходять попуд хлібами до хати. Гості сьпевають:

30/36

1. – *Ой куди ж ти, моя доню, ходила,
Шо ж ти свою головоньку, гой, вбеліла?*
2. – *Ой ходила, матинько, в вишнів сад,
Да й на мою головоньку, гой, всьой цвіт впав.*
3. *Да й на мою головоньку всьой цвіт впав,
Да й на мойї головонци, гой, зацвстав.*

31/36

1. – *Ой куди ж ти, моя доню, ходила,
Шо ж ти собі пароньку, гой, зловила?*
2. – *Я ходила, матинько, у костіл,
Да зловила пароньку, гой, за пристіл.*
3. *Да зловила пароньку за пристіл,
Да привела пароньку, гой, за свій стіл.*

Посал молодих

До столу запрошували батьки. Молодих кругом стола три рази обведут дружки і садовлят на кожух. З ними посадят дружок, дружків і крищоних.

32/4a

*Благословила Ганечка
В свого рідного батинька:
– Благослови, да мій батиньку,
мні на посаде сіст[и].*

Затанцювання весільного хліба

Спочатку встанут, помоляться Богу. Батько каже:

– Помолітес Богу!

Як помолилис, батько до всіх:

– Усади, Боже, все добре!

Тоді батьки поблагословляють і чарку пускають. А вже всі п'ють.

Як погуляли трохи, то до дружок говорат:

– Дружки, вилазьте, затанцюуйте.

Танцюють по двох. Старший дружок і дружки подійдуть до столу і той хліб, що лежить на столі біля молодої, перехрестят, поцилюють і затанцюють.

Пуд рукою держат хліб, берутся за мизинчики і танцюють. Спершу, музики грають помаленьку. Три рази так пройде, а потім уже берутся пуд руки і уже бистро скачут. Сьпевають:

33/2a

1. *Сватоньку да коханчику, гой,
Сватоньку да коханчику,
Пускай же нас до таньчику¹¹.*
2. *Ніженьки проламати, гой, 2
Суконьки промахати.*
3. *В нас ноги ни кривеї, гой, 2
Суконьки ни чужеї.*
4. *В нас ноги ни калічоні, гой, 2
Суконьки ни позичоні.*

34/2a

1. *Сватоньку да коханчику, гой,
Сватоньку да коханчику,
Пускай же нас до таньчику.*
2. *Бери мене за правую ручку, за пальчик, 2
Веди мене помалесеньку й у таньчик.*

Поклоняться да кажут:

– Дай Боже, здоров'я всім весільним і вам запоріжним! (Ті, що приходили подивитись на весілля, стояли за порогом. Їх називали “запоріжні”).

---

¹¹ Так само і далі розспівується кожна строфа.

Колись такей обичай був. Тепер так ни робльят. Давно таке ни робльят. Як тепер скажеш: “Роби так!”, то ше й злятса тие молоді, ни хочут по-колишньому робити.

Потом, уже затанцовує крищона з крищоним. Затанцовали дружко з дружкою і крищоні, і вже всі танцюют. Гето – берутса пуд руки чоловік п'ять-шість один до одного, з однієї сторони да з другеї – всі разом: чоловіки і жонки. Да танцюют, присьпевают:

Ой дай, Боже, в добрий час, в добрий час... (див. с.16)

Всекіє частушки съпевали – колишніє і теперешніє.

35/11

1. *Ой пойду я на гору та й стану, та й стану –
Один несе молоко, а другий сметану.*
2. *Ой молоко до душі, сметана до пальца,
Мої руки до роботи, а ноги до танца.*
3. *Ой пойду я на гору, накопаю роману¹²,
Хоч сама я ни хороша, хорошого пудману.*
4. *Ой пойду я на гору, накопаю вроку,
Хто любив да й ни взяв, щоб ни дождав року.*
5. *Ой пойду я на гору, накопаю хрону,
Стояв милий да й ни взяв, щоб ни дождав року.*

36/15

1. *Сію ріпку, сію ріпку, сію поливаю:
Рости, редька, чепурненька, на зиму сховаю.*
2. *Росла ріпка чепурненька, повиласа в соци,
Як я була молодая, та й любили хлопци.*
3. *Як я була молодая, нічого ни знала,
Ни одна хазяєчка невісткою звала.*
4. *Ни називай невісткою, ни твоя причина¹³,
Ни називай невісткою, бо ни люблю сина.*
5. *Запражу я кошку в рожку, ше й курку чубату,
Да й поїду на Вкраїну по дівку багату.*
6. *На Вкраїни хати густі да й вітьор ни віє,
Сама мати ложки миє, бо дочка ни вміє.*

¹² Роман (рум'янок, романець) – побутова назва ромашки лікарської.

¹³ Вар.: “провина”.

Молодий іде по бояре

Гості молодіє посидят трошки, вип'ють по каплі, потанцюють і збіраються до молодого по тие бояре. З ними ідуть молодий, дружка і музики. Це так сьпевають, як молодий іде по свої бояре:

37/2а

1. *Ой Іванко од'єщає, гой,
Іванко од'єщає,
Ганєчку покїдає¹⁴.*
2. *Їдь, Іванку, ни бариса, гой, 2
За годинку поверниса.*
3. *Шоб ми тебе ни дожїдали, гой, 2
Нїченьки ни коротали.*

Дарованне

Молодий іде з своїм родом, а молода тут остаєтса. Там його подарєть, а молодіє тут рїд дарєть – гето вже молоду перепївають. Наливають у чарки і, шо вже є, дарєть: корову, свиню, курку, гроші. В нас тоді так було. Всї подходять по очереди до столу, дружка наливає чарку і дає молодій. Вона її держит платочком і дає тому, хто дарєть. Той вже з платочком бере – чи вип'є, чи не вип'є. Якшо хто вже з гостей рїдніший, то поцилує ту молоду через стїл і кладе гроші. Гості сьпевають:

38/4а

*Ой у нації Ганєчки
Да велїкая родица.
Як ізложат по чирвоному,
то й буде грошей скрин[я].*

Як мати дарєть, то гості сьпевають:

39/2а

1. *Матинько, спроможїте, гой,
Матинько, спроможїте,
По чирвоному зложїте¹⁵.*

¹⁴ Так само і далі розспївуеться кожна строфа.

¹⁵ Так само і далі розспївуеться кожна строфа.

2. *Хто мене запоможе, гой, 2
Поздоров його, Боже.*
3. *Батинько, спроможіте, гой, 2
По чирвонім зложіте.*
4. *Хто мене запоможе, гой, 2
Поздоров його, Боже.*

Маршалки ідуть до молоді

Молодого перепівають у нього. Єк рід уже його переп'є, тоді посилають від молодого до молоді маршалок¹⁶ (чоловік з п'ять), щоб узнати, коли ж там можна йти з боярами. Єк маршалки зайдуть до хати, то до молоді їх не пускають. Молода заховаетса межі дружками, а дружки кажуть:

– Вгадайте, де молода?

Маршалки показують:

– Отут!

А молода – раз, і перескочит. Одкрили, а її нема. Дружки вже кричат, щоб платили.

Маршалок батько приглашає за стіл, а тії вже всі стоять. Єк пригощають, то у ковбасу за вместо м'яса напхають моху, аж у конци ковбаси уже м'ясо. Або ше. За вместо сиру, то крейди дадут. Всекі такі штуки виробляли.

Прихід молодого з боярами

Як уже маршалки вернутса, то забираетса вся родина молодого і йдуть до молоді. Всей рід від молодого – це бояри. Ішли з коровайом. Вже пудходять пуд двера і сьпевають:

40/2а

1. *Одчини, свату, світю¹⁷, гой,
Одчини, свату, світю,
Бо запалимо стріху.*
2. *Буде стріха горіти, гой,
Буде стріха горіти,
Будут сміятис діти.*

¹⁶ Маршалок – весільний чин.

¹⁷ Світя (давн.) – світлиця.

*3. Буде стріха оголятися, гой,
Буде стріха оголятися,
Будут люди сміятися.*

Рід молодого довго в хату ни пускают. Гети, шо в сінях, да сміютса:

– Стійте, стійте да померзніте!

Це – просто так казали, для шутки.

Од молодей виходят з хлібом, а тут з коровайом стоять хлопци – і, хто вище пудниме коровай пуд дверима. Дружки постают такіе здоровіе, так ни допустят, шоб з синей виїшли з хлібом і вище пудняли. Дружки – раз, і пудняли. Вже їхній коровай вище. Гето вже така слава! Тесь уже зятя частує пуд порогом. Налле йому, а тому пити ни можна. Так він перелле через голову. А всі съпевают:

41/2а

- 1. Мати сина виражала, гой,
Мати сина виражала,
Вражаючи, нагучала¹⁸:*
- 2. – Да ни тий, синку, медку, гой, 2
Да із першого кубку.*
- 3. Ой да злий же ти, синку, гой, 2
Кониченьку на гривку.*
- 4. Да нихай тая гривка, гой, 2
Догори колесом зійде.*
- 5. Да нихай наша Ганночка, гой, 2
Да й сама до нас прийде.*

Молодий скупльє місце

Заходят у хату. За столи ни садятса – ни можна садитис, поки ни скуплет місце для молодого.

Сьдают за стіл молода і дружки коло молодей. Молодий з дружками стоїт, і через стіл скуплеют місце. Дружки торгувалиса: то стільки давай, то стільки давай. Дружки съпевают:

---

¹⁸ Так само і далі розспівується кожна строфа.

42/2а

1. *Ваший дружко лопуховатий, гой,
Ваший дружко лопуховатий
Да побіг кругом хати.*
2. *Черепочки збирати, гой,
Черепочки збирати,
Дружку з міста скупляти.*

Гості молодого:

43/2а

1. *Ваша дружка з лози, гой, 2
Ваша дружка з лози
Барана украла¹⁹.*
2. *Й барана украла, гой, 2
Межи ноги схавала.*
3. *Розстав, дружко, ноги, гой, 2
Покажи баранам роги.*

Для жартов хлопці наберуть обманних грошей, старих яких, дають тим дружкам, щоб обманути їх. А ті дружки – хитрі. Скуплет місце та вже вставати, а дружка ззаду – хоп на місце! Ти й дружки знов скуплеют. Торгуються, поки ні заплатять дружкам, скільки вони можуть сказати. Дружко платить дружкам, а гості молодого сьпевають:

44/1

*Ой уменьште нам грошей, 2
Бо наш зять хороший.
Ми до вас натрапіли,
Всі гроши потратіл[и].*

Тільки вже дружки согласились, молода встає, а дружко раз – і на місце платочка кинув. Всьо – дружки ні мають права торгуватис, місце зайняте.

---

¹⁹ Так само і далі розспівується кожна строфа.

Молодий сьїдає коло молодої

Як скуплет, то тїї дружки вже пойдут, а молодий прамо через стїл ступає до молодої. Застеляют стола, і він ступає. Такеї обичай був. Поцїлюютса там обоє, тоді вже сьїдут.

Всі сьїпевают:

45/2а

1. *Уставайте, зїроньки, гой,
Уставайте, зїроньки,
Да садїте мїсяца²⁰.*
2. *Да садїте мїсяца, гой, 2
Коля ясноґо сонца.*
3. *Де соненько сяє, гой, 2
Там женишок сяде.*
4. *Де зїроньки пляшут, гой, 2
Там свашечки сьїдут.*

Старша сваха (гето крищона) становитса на стуло, надїває чоловічу шапку. До єї ше дружки пришивают три квіточкї. І так, єк сонце сходить кругом, обсипає молодих житом. Гето так три рази. Всї сьїпевают:

46/1

*Я ни на ганок зийшла, 2
Я й у свїтьолку войшла.
Я золото маю,
Дїтоньки обсипа[ю].*

Дружки усїм гостям пришивают до боків веночкї. А потом уже всі садятса за стїл.

47/36

1. *Ой високо соловейко гнїздо в'є:
Чи весїлним бояронькам, гой, мїсце є?*
2. *А кому нимає, кажїте,
Й уже в нашєй молодої, гой, просїте.*

---

²⁰ Так само і далї розспївуетьса кожна строфа.

Біля молодого на покуті сиділи крижоні. Гето таке почетне місце було на покуті. Коло молодих сидят старша сваха, сват, да близька родня. Дивчата вже даліше садятса. І хлопци так само даліше садятса.

48/36

1. *Ще ми у вас, гостоньки, ни були,
Ше ми вашой горілоньки, гой, ни пили.*
2. *А титера, гостоньки, просіте,
Цибержками горілоньку, гой, носіте.*
3. *Пиймо, пиймо горілоньку всю до дня,
Згодували молодую, гой, рік ни два.*

Як пригощають, то съпевають:

49/1

*Просимо живітеса, 2
На нас ни дивітеса.
Бо ми з гетій хати,
Будемо вас прохат[и].*

Другі одсьпевають:

50/1

*Ві те нас ни просіте, 2
Ві те нам виносіте,
Гусята-поросята,
Сивії голуб'ята.*

Гості вип'ють і съпевають за столом. На весілля всеких съпевають. Мужчини свої съпевають. Колись съпевали, аж хата 'трещала. Як уже розсьпеваютьса, голос уже хороший, так хорошо пудводити. Дружки, то не съпевали. Може колись гето й було.

51/42

1. *– Посію я жито поміж осокою,
Чи жаль тобі буде, матинько, за мною? 2*
2. *– Ой жаль, моя доно, й аж серденько в'яне,
Ой хто ж мене, доно, до смерти догляне? 2*

3. – Покидаю, мамо, найменшого брата,
Буде в тебе, мати, невесела хата. 2
4. Буде в тебе, мати, невесела хата,
Ни будуть ходити хлопці да дівчата. – 2
5. Вийшла на подвір'є, низенько вклонилас: –
Прощайте, сусіди, може, з ким сварилас. – 2
6. Вийшла за ворота, буйний вітьор віє. –
Ой хто ж мені, мамо, голівоньку змиє? 2
7. – Будеш, доню, їхать лісами-борами,
Змиєш голівоньку дрібними сльозами. 2

Гето, як мати вдова, то сьпевают вдовину:

52/40а

1. Зашуміла зелена дубровушка,
Зажурилася молодая вдовушка.
2. Зажурилася молодая вдовушка,
Шо й ни косяна зелена дубровушка.
3. Буду наймати косярі молодії,
Шоб покосили всі гори й долини.
4. Шоб покосили всі гори й долини,
Шоб було відно до меї родини.
5. Косярі косят, вітричок повиває,
Шовкова трава на косу налигає²¹.
6. Шовкова трава на косу налигає,
Мос сінечко од сонця посихає.
7. Мос сінечко од сонця посихає,
А мій миленький з другою розмовляє.
8. – Ой годи ж, милий, з другою розмовляти,
Ходи додому вечеру вечерати.
9. – Вечерай, мила, ох, вечерай здорова,
Бо мні стелитса й попуд гайом дорога.
10. Мені дорожка, тобі шляжочок битий,
Тобі хусточка, а мні всночок витий.
11. Мені всночок – по саду походжати,
Тобі хустонька – сльозоньки утірати.

²¹ Вар.: “на покос вилягає”.

Крім весільних, співали багато вуличних.

53/406

1. *Ой лобо-мило на той двір дивитися,
Де почав козак з дівкою любитися.*
2. *Він її любив да й хотів її взяти,
Господь ни судив, ни дозволила мати.*
3. *– Господь ни судив, родина ни звелила,
Моє серденько, як пожег розкрігла.*
4. *– Бери, сину, воли, їдь у поле орати,
Може б, ти забув про дівчину думати. –*
5. *Оре він оре, на воли поглядає,
Як він вздумає за ту дівчину,
То з жалю помірає.*
6. *Як узялася коло серденька туга,
Покинув воли посеред поля й плуга.*
7. *Вийде на село, на селі людей много. –
Кого я люблю, той немає нікого.*
8. *– Не ори, синку, да високії гори,
Не люби, синку, да хорошиї жони.*
9. *Висока гора – вона хліба не родить,
Хороша жона – вона діла не робить.*
10. *Високу гору соколи облітають,
Хорошу жону дворяки²² обнімають.*

Співали таку жалобну пісню для сироти. Це, як нима батька.
Да так уже сироті співали, що всі плачуть. І молода плаче.

54/3а

1. *Становиса, родинонько, з шарами,
Буде іти Ганечка, гой, з свечами.*
2. *Буде іти Ганечка з свечами,
Шукатиме батинька, гой, між вами.*
3. *Всю свою родиноньку обойшла,
Нігде свого батинька, гой, не знайшла.*
4. *Бідна моя головонька у венку,
Нима мого батинька, гой, у домку.*

²² Дворяки – дворяни.

5. *Бідна моя головонька у квіти,
Нима мого батинька, гой, на світи.*
6. *Ой ішли ангели горою,
Забрали батинька, гой, з собою.*

Колись на столи у весілле ставляли сир і сметану, масло топили (тоже із сиром ставляли), рибу і м'ясо. Насамперід, ставляли борщ-щавель, а после – гето кашу пшоняну, налиту молоком. Каша густо зварена, а потом молоком налита. Гето уже зразу кажут: обід. А на вечеру, то становили уже холодец і тоже кашу з молоком. Ну, такей обичай був. Як поставлят кашу, то съпевают:

55/1

*Їсте кашіцу до дна, 2
В нас корівонька одна.
Да й тая спознилася,
В петрівку телилас[а].*

Горілки становили, скільки хазяїн зможе. Зара – сто бутилок. А тоді, при Польщі, не гнали, а купляли. Тоді було заборонено гнати, ніхто й поняття не мав це робити.

Все съпевают, потом ідут танцювать.

Танцювали в гетой хати, де весілле. Приймут столи да вже й танцюют. Колись, Боже, як гарно грали всеких танцов! “Польку”, “краков’як”, “вальс”, “коробочку”, “козачок”, “какетку”, “подіспант”, “нареченьку”, “подушечки”. Всекие танцювали. Тепер так не вміют. Як танцювали “подушечки”, то всі поберутса за руки і стают у коло. Одне з хусточкою посередині кола стоїт, а всі съпевают:

56/18

1. *Подушечки, подушечки, усі пуховис,
Подружечки, подружечки, усі молодис.*
2. *Кого люблю, кого люблю, того поцилую,
Я свою подушечку тому подарую.*

І вже, хто вам наравитса, то ви становітес перед їм на коліна, дарите хусточку, поцилуєте і йдете в кружок. А той становитса

посередини. І ще так сьпевають:

57/18

1. *Ой я ріпку садила да й ни поливала,
Ой я хлопца любила да й ни шановала.*
2. *Буду ріпку садити, буду поливати,
Буду хлопца любити, буду шанувати.*

Гето колишній весільний танец. Музикам, як не хочут грати, то сьпевають:

58/17

*Шо музиці дати, шо ни хоче грати:
Чи гороху миску, чи собаку Лиску?
Ой гороху шкода, собака – вигода.*

До танцу сьпевали всекіє пріпєвки: і грубі, і тонкі. Тепер так не вміют сьпєватьь.

59/13

1. *Ой музики мої, та й заграйте ви мні,
То я піду погуляю й у чужій стороні.*
2. *Ви, музики, грайте, а ноги танцуйте,
Старі баби по домам, молоді танцуйте.*
3. *Ой музико-іграчу, то я тобі заплачу,
То я тобі того дам, що ти зроду ни відав.*
4. *А в суботу на роботу голова боліла,
А в неділю на музики сама полетіла.*
5. *А в суботу на роботу їде мама сама,
А в неділю на музики то я піду сама.*
6. *Молодая куріца з петухом балуєтса,
А вторая квокче, ніхто ни потопче.*
7. *Пошов дід по гриби, баба по опеньки,
Прийшов дід без штанів, баба без сукенки.*
8. *Дударіку, дударіку, ізроби мні бочку,
То я тобі заплачу, підніму сорочку.*
9. *Ой грай, гармоністу, бо ни дамо тобі їсти,
Бо ни дамо тобі пити, бо ни добре вмієш грати.*

10. Чом музика ни грає, чи він струни ни має?
Як ни маєш, кажи мні, в мене струни в кармані.
11. Ни дивуйте міні, що я тонинькая,
Мині літа ни виходят, я молодинькая.
12. Ой іду, ой іду й у дудочку граю,
Кажут люди, шо я хлопец, а я жонку маю.
13. Ой іду, ой іду по коліна в росу,
Чи на тебе дивитиса, чи на твою косу.
14. Ой іду, ой іду по коліна в лебеду,
Чи на тебе дивитиса, чи на твою походу.
15. Кажут люди, кажут люди, шо я невеличка,
А я свойму миленькому до самого личка.
16. Хоч я й невеличка, на колоди стану,
То я свойму миленькому до душі пристану.
17. – Ой дівчино мила, й а чого ти побеліла?
– Побеліло личко й брови од проклятої любови.
18. Чом ти милий ни прийшов, чи ти штани ни найшов,
Ти би дедові одсл, і зо мною посідсл.
19. На весіллі була, ни полуднала,
Помаленьку скачу, бо я їсти хочу.

60/11

1. – Дівчинонько моложава, люблю тебе, шо билява.
Хоч ти гола, хоч ти боса, люблю тебе, шо хороша.
2. Дівчинонько молода, люблю тебе три года,
Іше буду годов п'ять, нихай люди говорат.
3. Ой на печи пуд кожухом зробив хлопца з одним вухом.
– Чоловіче, що ти робиш, чому вуха ни доробиш?
4. Грай, гармошко, весело, щоб зачуло все село,
Шоб зачула моя матъ, як весело грає зять.

61/14

Ой музиченьку, кавалероньку,
Ой заграй же ти мні на повіроньку.
То я тобі запластю й у неділеньку.
То я тобі того дам, що ти зроду ни відав:
Зеленого часнику, прийде тобі до смаку.

62/11

1. *Ой калину ламала й у пучечки складала,
Кого вірно любила, тому правду казала.*
2. *Ой калину ламала у тихому броду,
Кого вірно любила, ни забуду зроду.*
3. *Ой калину ламала, перевісилася,
Кого вірно любила, ни натішилася.*

63/12

*Ни дивуйте, хлопчики, що я напіласа,
Чорна курка знеслас, я за яйка напілас.*

64/16

1. *Утоптавса черевик й у мене,
Нагнівавса мій мужик на мене.*
2. *Я думала за столи побезжить,
Окинулас, коло боку лежить.*
3. *Ой чом мені такий вік довгий,
Який в мене чоловік добрий:*
4. *До вечері постоліки поплете,
По вечері й у комору заведе.*

Ой Боже мой, скільки їх багато було, тих припевок. Которі довго танцюють, то просятса, щоб дали їсти. Як посьидали за стіл їсти, то сьпевають:

65/1

*Ми в дорогу ходили, 2
Ніженьки потомили:
Хоч на Бога здайтес,
Хоч покушать дайт[e].*

Приходили дивитиса на весілле й чужі люди. Гето запоріжніі. Отак, як сїни, то постають один за другим хлопци і девчата. А ек натиснут мужики, то аж угол у стелі трещить. Так було: і пуд окнами стояли, і в сїни, і в хати понаходят. Аж до ранку стоять. Хазяїн, або сам, або комусь доручає їх почастувати.

Було і таке, що на весіллі поб'ютьса. Зчепилиса два брати. Один каже: ти голиш, а в тебе нима нічого! Другий: а ти куркуль! Бідніший вийшов да наказав музикам:

66/9

*Погоріли хамути, осталиса лямци,
Подивітес багачі, як гуляють старци.*

Да – гоп, гоп! А той багатий – пху-пху! Да й розийшлиса. Треба було тому бідному таке здумати!

У нас такей обичай був: пекли хліб на дубовому листовні. Нарьжуют того листу, на шнурок нанижут і, такий шоб довгий був. Називали його “хамут”. То той хамут на голову крищоній положат, і шоб аж до землі був. Лист забере молода з собою – це вже вона буде випікати хліб. І обізатильно треба, шоб була рогожа.

67/66

- 1. Ой станьте, вози, хоч на дорози,
Бо забула мати рогожу дат[и].*
- 2. Ни так забула, ек ни зробила,
Поїхала в ребрей²³, зіма захопил[а].*

Це робили таке покривало на віз. Плели його з рогозу, що росте на берези. Воно довге, плотне таке, дощу ни боїтса. Виплітали таку гарненьку рогожу! Якщо в млин треба везти, то накривали віз.

Молоду випроважкуют до молодого

У молодеї весілле цілу ніч, а перед днем уже ідут до молодого гуляти. Єк випровожают молоду до його, то ходили кругом стола. На столі стоїт коровай і той хліб, що пекла молода, а дружко водить їх кругом стола. А ек виходят із-за стола, то вже матери поклонятса. Вона їх благословльєне. Єк забірают молоду, ото багато пісень съпевали.

---

²³ Ребрей – рослина, яка росте на річці. З неї роблять шітки для білення хат, а також плетуть рогожу.

68/2а

1. *Зобірайса, Ганечко, гой,
Зобірайса, Ганечко,
Да на свікріві вози²⁴.*
2. *Да на свікріві вози, гой, 2
Шо стоять на дорози.*
3. *На дорози да на севере, гой, 2
Наші коні да посивіли.*

Як уже забирают молоду, то кладут на віз все придане.

69/26

1. *Да давай, мати, давай, гой,
Да давай мати, давай,
Менишій ни зоставляй²⁵.*
2. *Меншая ни стараласа, гой, 2
На печи витягаласа.*
3. *На печи кросна²⁶ ткала, гой, 2
На полицу ноги клала.*
4. *На полицу ноги клала, гой, 2
Из поліци хліба крала.*
5. *Давай, мати, рогожю, гой, 2
Іще дочечку гожю.*
6. *Рогожею обинутиса, гой, 2
А до дочки пригорнутиса.*
7. *Давай, мати, радно, гой, 2
Шоб штири ноги лягло.*
8. *А п'ятая комишина, гой, 2
Шоб радно ворушила.*

70/2

1. *Давай, мати, попінку, гой,
Давай, мати, попінку,
Шоб ни було до тінку.*

²⁴ Так само і далі розспівується кожна строфа.

²⁵ Так само і далі розспівується кожна строфа.

²⁶ Кросна – ткацький верстат.

2. *Давай, мати, ше й торбу²⁷, гой,
Давай, мати, ше й торбу
Кониченькам на морду.*

71/76

1. *Седьмо, мамонько, повичераймо з тобою,
Повичеравши, да й розділимос з тобою.*
2. *Тобі, мамонько, клітка, повітка й комора,
Й а мні, молодій, шонайбільшая корова.*
3. *Тобі, мамонько, да коміронька з вуглами,
Й а мні, молодій, да корівонька з рогами.*

72/36

1. *Да добраноч, мамонько, добраноч,
Вже ж тая добраноч, гой, ни на ноч.*
2. *Вже ж тая добраноч, ни на рік,
Ой вже ж тая добраноч, гой, на всьой вік.*
3. *Да добраноч, товаришки, вже я йду,
Я ж до вас на вулицу, гой, ни прийду.*
4. *Тут же я, товаришки, ізросла,
Лучша була товаришка, гой, як сестра.*

73/2а

1. *Вода з мора виливається, гой,
Вода з мора виливається,
Зять у тьоци забирається²⁸.*
2. – *Пожди, зятю, хоч годиночку, гой, 2
Подивлюса на дитиночку.*
3. – *Було, тьоцо, ни хвалитиса, гой, 2
Посадити да дивитиса.*
4. *Посадити й у конец стола, гой, 2
Дивитиса, як на сокола.*

74/2а

1. – *Да гляди, зятю, дочку, гой,
Да гляди, зятю, дочку,
То поишо нагавички²⁹.*

²⁷ Тут інформант додає мовою: “торба, щоб насипати коням оброку”.

²⁸ Так само і далі розспівується кожна строфа.

²⁹ Нагавички – штани.

2. *А як будеш дочку бити, гой,
А як будеш дочку бити,
То будемо з радна шити.*
3. – *Шоб по сміттю ни ходила, гой,
Шоб по сміттю ни ходила,
Виступцив ни збирала.*

75/76

1. *Ой, шоб ни була да коміронецька за хатку,
Ой, шоб ни була да сусідонецька за матку.*
2. *Шоб ни стояла темний ниченьки пуд вокном,
Шоб ни втирала дрібни слізонецьки рукавом.*

76/36

1. *Углядиса, мамонько, без дочки,
Єк поростут пуд лавкою, гой, козлячки³⁰.*
2. *Чи я ж тобі хатоньку ни мела,
Чи я ж тобі кошуленьку, гой, ни прала.*
3. *Прала ж тобі кошуленьку биленько,
Слала тобі постіленьку, гой, мнякенько.*
4. *Прала тобі кошуленьку на мори,
Слала тобі постіленьку в комори.*

77/2a

1. *Свитовая зіронько, гой,
Свитовая зіронько,
Єк ти нам догодила³¹.*
2. *Єк ти нам догодила, гой, 2
Цілу нічку светила.*
3. *Светила й озіраласа, гой, 2
Як дівонька зобіраласа.*

78/2a

1. *Кідай, мати, й у піч дрова, гой,
Кідай, мати, й у піч дрова,
Оставайса здорова.*

³⁰ Козлячки – гриби.

³¹ Так само і далі розспівується кожна строфа.

2. *Кідай, мати, в піч лучину, гой,
Кідай, мати, в піч лучину, гой,
Давай дочці причину.*

79/2а

1. *Загрібай, мати, жар-жар, гой,
Загрібай, мати, жар-жар,
Буде тобі дочки жалъ-жалъ³².*
2. *Загрібай, мати, копи, гой, 2
Ми твою дочку схопим.*
3. *Схопимо рученьками, гой, 2
Повиземо кониченьками.*

80/2а

1. *Ни плачте, дивки, по мні, гой, 2
Остаються венки мої.*
2. *Виламте по гілоньци, гой, 2
Вилийте по слізоньци.*

81/2а

1. *Пропіла мати дочку, гой,
Пропіла мати дочку,
На солодкім медочку.*
2. *Як піла, то скакала, гой,
Як піла, то скакала,
Пропіла то плакала.*

Єк уже молоду зсилают до свекрухи, то її голову, поверх венка, мати закручиває полотном (називають його “скривало”). Єк заїзжают до свекрухи, то садятса за стіл. Тоді батько бере на палку те скривало і геть так кругом родні обводить три рази. Родня обтираєтса. Кажут, шо комарі ни будут кусати.

82/2а

1. *Догадайся, Ганєчко, гой,
Догадайся, Ганєчко,
Куди твоя мати пошла.³³*

³² Так само і далі розспіуєтса кожна строфа.

³³ Так само і далі розспіуєтса кожна строфа.

2. *Чи в комору, чи в комірку, гой, 2*
Чи по тонку намітку?
3. *Ганечко, догадайся, гой, 2*
Завертатся ни давайса.
4. *Скинь скривальце й у куточок, гой, 2*
Сама біжи до дівочок.
5. *Скинь скривальце на полицу, гой, 2*
Сама біжи на вулицу.

А молода у венку сидить. Потом уже той батько вийме те скривало і перев'яжеться. Музики пограють, а він потанцює трохи і кидає те скривало на піч.

До молодого ідуть дівчата, хлопці і всі гості:

83/2а

1. *Да зсуньтеса, бояри, гой,*
Да зсуньтеса, бояри,
Од покутя³⁴ до порога.
2. *Од покутя до порога, гой,*
Од покутя до порога,
Щасливая вам дорога.

84/2а

1. *Огляділаса мати, гой,*
Огляділаса мати,
Шо нима дочки в хати³⁵.
2. *Оно тие слідки знати, гой, 2*
Шо ходила коло хати.
3. *Пошла мати до сусідочки, гой, 2*
Питатиса свеї дочки.
4. *– Сусідочки да голубочки, гой, 2*
Чи ни бачили дочки?
5. *– Ни бачили й оно чули, гой, 2*
Як говорила з ляшком.
6. *Як говорила з ляшком, гой, 2*
Поїхала битим шляшком.

³⁴ Покуть – найпочесніше місце в хаті.

³⁵ Так само і далі розспівується кожна строфа.

85/2a

1. *Да просіте, дівочки, Бога, гой,
Да просіте, дівочки, Бога,
Шоб дуга поломалася.*
2. *Шоб дуга поломалася, гой,
Шоб дуга поломалася,
Ганєчка осталася.*

86/2a

1. *Сіни мої дороги, гой,
Сіни мої дороги,
Запрагайте кони вороні³⁶.*
2. *Доганяйте до Варшави, гой, 2
Наробіте мені слави.*
3. *Доганяйте пил з дороги, гой,
Забірайте руки в ноги.*

Молоду забирають, щітай, шо вночі.

87/2a

1. *Подивітеса, люде, гой,
Подивітеса, люде,
Богатирочка їде³⁷.*
2. *Сім пар коней веде, гой, 2
Чередою корови жєне.*
3. *Й а ще того мало, гой, 2
Да й пуд руки набрало.*

88/2a

1. *Чи то тая хата, гой,
Чи то тая хата,
Шо наша Ганєчка взята?*
2. *Надукола росте зіллєчко, гой,
Надукола росте зіллєчко,
А в середині весіллєчко.*

---

³⁶ Так само і далі розспівується кожна строфа.

³⁷ Так само і далі розспівується кожна строфа.

Свекруха зустрічає невістку

Приходять до хати молодого. Молода, насамперед, поцілуєтса з батьками, а тоді геть з усім родом цілуєтса. І тоді садовитса коло батьків. По сьолах ще діжку поставлят, і кругом цієї діжки молоду водили. В нас таке ни видумували. У нас зовсім одмінно було од тих сьол. Наші часом попадут у тие сьола, то вирачат очи: шо це тут таке роблят? Та зара вже і в нас по-другому.

Як пригощають, то сьпевають:

Одні:

89/1

*– Просимо живітеса. 2
На нас ни дивітеса.
Бо ми із геттї хати,
Будемо вас прохати.*

Геттї відспівуют:

90/1

*– Ві те нас ни просіте, 2
Ві те нам виносіте
Гусята-поросята,
Сивї голуб'ята.*

91/2в

- I. *Сваха свасі покориласа, гой,
Сваха свасі покориласа,
Шоб з дочки ни глумиласа.*
- II. 1. *Ой, шоб ни була да й сусідонька за матку,
Ой, шоб ни була да й коміронька за хатку.*
2. *Шоб ни стояла темний ниченьки пуд вокном,
Шоб ни втирала дрібни слізеньки рукавом.*

Як уже погуляли, то розходятса і сьпевають:

92/5

1. *Де ж ми були, ни бували,
Такеї чести ни видал[и].*

2. *Єк у сватонька свого,
Так у світьолци його[о].*
3. *Ой піч його, ше й коминочок,
Ой честь його на споминоч[ок].*
4. *Ой піч його мальованая,
Ой честь його кохана[я].*

Єк уже ідут спати, то венка молодій знімає чоловік.

ПЕРЕЗОВ

После першої ночі молода мала простині вивішувати ву двор. У нас рано простинь ни вивішували. А по гинших сьолах було.

На ранок молоду заставляють, коб води принесла. Встане, да набере ведро води, да в хати по всіх кутках воду поналиває. Єк несла воду, то ноги підставляют, шоб вона розлила тую воду. Заставляють двор пудмести, в хати прибрати. Може, вона крива, да ни вміє? Тоді вже молода убірає хату в свої вишиті рушники і на стіл свої скатерті настілає. А їй сьпевають:

93/5

1. *Да подьикуймо молодусе,
Да за тонкіє³⁸ обруси.*
2. *Тонко прыла, дзвінко ткала
Ше й биленько белла.*

Тепер, то-но уже клейонки постелят, да й усьо.

У понеділок рід молодєї везе вже сніданне для неї. А єк не йдут, то мати молодєї кладе вина в постіль. Рано молода встає і віддає вино, шоб було вже сніданне. У приданки ішли жонки, мати ни йшла. Там їх вгостят. Як ше-но сядут за стіл, то сьпевають:

94/2а

1. *Увігнулиса лавки, гой,
Увігнулиса лавки,
Єк сіли перезв'янки³⁹.*

³⁸ Вар.: "біліє".

³⁹ Так само і далі розспівується кожна строфа.

2. *Іще й лучше вознутса, гой, 2*
Ек горілки нап'ютса.
3. *Горілочки солоденькі, гой, 2*
Й а дєвоньки молоденькі.

Пуд вечір у хаті молодеї соберутса гості. Мати їх садить за стіл і вже йдуть до молодого. Ідуть всі разом: і жінки, і чоловіки, і діти. Всі сьпевають:

95/2a

1. *Чиє то сельце, гой,*
Чиє то сельце,
Круглеє да маленьке?
2. *Кудою нам доїхати, гой,*
Кудою нам доїхати,
Ганєчку одвідати?

Вже біля хати сьпевають: “Чия то хата?” Мати привозила сир. Гості сьпєвали:

96/5

1. *Біля нового колодязя,*
Там дівонька воду брал[а].
2. *Там дівонька воду брала,*
На батьків двір поглядал[а]:
3. – *Чи ни їде моя матинька,*
Чи ни везе гостинчик[а]?
4. *Чи ни везе гостинчика,*
Піроженька із сирчик[а]?

Пуд порогом сьпевають: (“Одчини, свату, світю”)

97/2a

1. *Ой вийди, дівонько, вийди, гой,*
Ой вийди, дівонько, вийди,
Чи нима тобі кривди?
2. *Поскаржєся родоньку, гой,*
Поскаржєся родоньку,
Забирем додомоньку.

Гості вітаються, заходять до хати, а молоду заховають. Нарьидет якесь чучало да вже кажут: гето молода ваша. А вже та молода для жарту, може сажею всюди обмазати, водою пообливати всіх. Гості съпевають:

98/2а

1. *Ми ни хочим вашого піття, гой,
Ми ни хочим вашого піття,
Покажіте нашіс дитя⁴⁰.*
2. *Шо з нами годовалоса, гой, 2
Розуму набіралоса.*
3. *Розуму набіралоса, гой, 2
Горілкою умівалоса.*

Посмьются, потом уже ведут тую молоду. Всі одсьпевають:

99/2а

1. *Нате ваше годованеє, гой,
Нате ваше годованеє,
Любе-миле да коханеє.*

Молода вперед з батьками поцилується, а тоді геть з усім родом іде і цилується. А тоді сьдають за столи. Насамперед посадет рід молодеї. Молода садитса коло батьків. Поїдет з роду молодеї, їм засьпевають “Просимо живітеса”, а тоді прибирають столи, бо садет іще свій рід. Посадет і гуляють знов. Уже ввечері гості тоже вбираються і роблят всякі штуки. Руки в сажу вимажут, на картах гадають.

Зав'єзуванне молодій хустки

У понеділок молодій зав'єзивають хустку. Молода, як приїде, то оддає свекрусі хустку, а свекруха їй дає. Да вже й тею хусткою зав'єзивають. Свекруха пов'єзує, і вона вже в хустці. Гості съпевають:

100/2а

1. *Ти, сьватий понеділку, гой,
Ти, сьватий понеділку,
Зопсовав нашу дівку.*

---

⁴⁰ Так само і далі розспівується кожна строфа.

2. *Посадив пуд полицею, гой.
Посадив пуд полицею,
Нарадив молодичею.*

101/2а

1. *Ой на дворі сіно, гой,
Ой на дворі сіно,
Попитаймоса, чи молоде тіло⁴¹.*
2. *Ой, ек тіло, гой, 2
То чирвонею китайкою.*
3. *Ек не тіло, гой, 2
То дротенею нагайкою.*

Тепер ще так роблять: все молодії стають в кружок, а молода всередині його. Держит того венка в руці і по череді кожній дівці накладає його на голову.

А потім уже, аж десь на вечір, коровай ділять. Ще колись давно, то ділили коровай аж у вівторок вечіром. Так, по-колишньому, гарно було.

Ділять коровай

Все весілля коровай стояв у коморі. Вже перед тим, ек делити, покладут коровай на віко від діжки, винесут нараженого, покажут да потанцюют. Коровай нарьидяний несе подкоровайчий да питає, в кого голова болит. То треба стукнути тим короваєм по голові, в кого голова болит. Той, шо виносить, то той і ріже коровай. Ділили коровай старша дружка і старший дружок. Перед тим, ек ділили коровай, то дружки, перед всіма помиют руки – миску їм принесут. Помиют руки, ручники їм на груди повішають, ними витрут да ідут уже делити коровай. Жонки сьпевають:

102/-

1. *Помагай же нам, Боже, всеє діло зробит[и].*
2. *Всеє діло зробити, коровай подєлит[и].*

Насамперед дають шишки з голуб'ятами молодим. Спочатку ділет для роду молодеї, а потім – молодого. Дають молодим

---

⁴¹ Так само і далі розспівується кожна строфа.

шишки, а потім уже – її батькам. Ріжуть і ідуть до батьків:

– Чи є в молодого батько і мати?

– Є, – відказивають.

Їм дають короває. Потім уже кричним роздарюють, братам, сестрам. Потім – його родні. А в кінці – аж самим друзкам дають. Коровай ріжуть на малесенькі кусочки, кладуть на тарілку і несуть на столи. Підшву оддавали музикантам. Гето, коли короває ділет, то висіпле кончїетса. Маленькі коровайчики роздають наприкінці: кожному – однеїногого.

Родня молодєї їде до хати. Їх проводять аж пощі до хати. Вулицею ідуть і скачуть, і прїпєвки присьпєвивають. І музики ідуть аж до хати. Гості спєвають:

103/5

1. *Де ж ми були, ни бували,
Такої чєсти ни видал[и].*
2. *Як у сватонька свого,
Так у свїтьольци його[о].*
3. *Ой пїч його, ше ї коминочок,
Ой чєсть його на споминочок.*
4. *Ой пїч його мальованая,
Ой чєсть його кохана[я].*

104/10

1. *Сидить пївень на шопї,
Да зніс яєць три копї,
Ше ї накривса крильцем,
А на завтра – з яйцем.*
2. *Ваший пївень, пївень, пївень
Нашу курку пїрив, пїрив.
Наша курка чубатенька,
Просилася до батенька.*
3. *Ой гуляю, гуляю,
Бо я мужа ни маю.
Як я мужа набуду,
То ї гуляти забуду.*
4. *Ой гуляв я, гуляв,
Без чобїт, без халєв.
А де тїї шаровари,
Шо дєвчата даровали?*

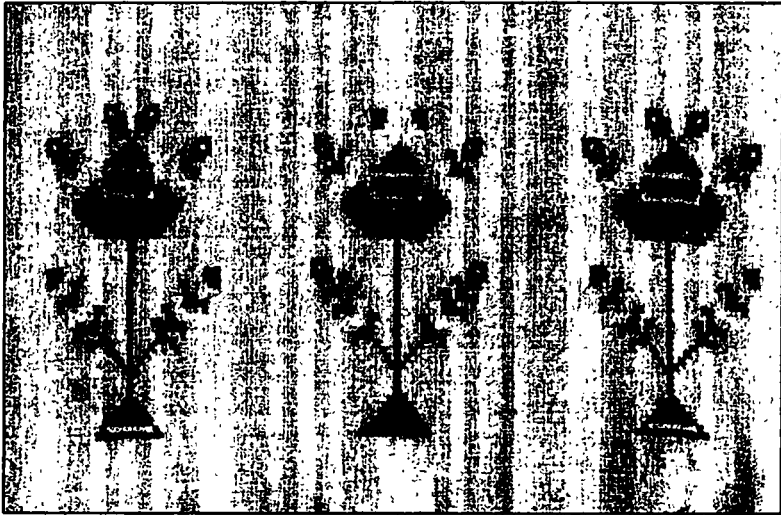
105/14

1. Ви, музики, грайте, на те ни зважайте,
Потоптала черевьки, а другий дайте.
2. Потоптала черевьки – одній носочки,
Нима хліба, нима соли – у бідної дочки.
3. Їдна була сорочичка, да й подралася,
Щоб мні мати налетала, то я б вбралася.

106/10

1. Поделили коровай, осталоса зілле,
Ой, Боже ж мій, єдиний мій, де ж наше весілле?
2. Ой, шо то за весілле, шо-но два дні було?
Ой, шоб було дві неділи, то-то ладно було б.
3. Ой весілле, ой весілле, ой весілле наше,
Ой весілле на два дні, а беда назавше.

Фрагменти рушників (домоткане полотно, льон, хрестик, село Нобель, початок ХХ ст.) з фондів шкільного музею.

ВЕСІЛЬНІ ПІСНІ

Співні

1. Я ни на ганок зийшла

$\text{♩} = 140$

1. Я ни на га-нок зий - шла, я ни на га-нок зий-шла,
я йу сві-тьол-ку вой-шла. Я зо - ло - то ма - ю,
ді-тонь - ки об - си - па - й[у].

2а. Огляділася мати

$\text{♩} = 96$

1. Ог-ля - ді - ла - са ма-ти, гой, ог - ля-ді - ла - са ма-ти,
шо ни - ма-/а/ доч - ки в хя - ти.

26. Да давай, мати, давай

Л. 96

1. Да да-вай, ма-ти-ги/, да-вай, гой, да да-вай, ма-ти, да-вай,

мен-ши - і, ни зос-тав-ляй. 2. Мен - ша-я ни ста-ра - ла - са, гой,

мен-ша-я ни ста-ра - ла-са, на пе-чи ви-тя-га-ла-са.

3.4. На пе-чи крос-на тка-ла, гой, на пе-чи крос-на тка - ла,

на по-ли-цуно-ги кла - ла. 5. Да-вай, ма - ти, ро - го - жу, гой,

да-вай, ма - ти, ро - го - жу і ще й до-чеч-ку го - жу.

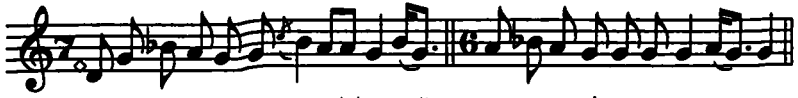
7.8. Ро-го-же-ю об-гор-ну-ти-са, гой, ро-го-же-ю об-гор-ну-ти-са,

а до доч-ки при-гор-ну-ти - са.

2в. Сваха свасі покорилася

I. $\text{♩} = 96$

1. Сва-ха сва-сі по-ко-ри-ла-а/-са, гой, сва-ха сва-сі по-ко-ри-ла - са,

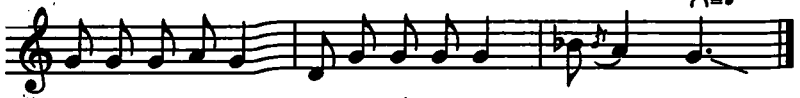
шоб з доч-ки ни глу-ми - ла-а/-са.

II.

$\text{♩} = 144$

1. Ой, шоб ни бу - ла да й су - сі-донь-ка за мат - ку,

ой, шоб ни бу - ла да й ко - мі-ронь-ка за хат - ку.

3а. Да метьоні вулоньки

$\text{♩} = 96$

1. Да ме-тьо-ні ву-лонь-ки /и/, всі дво-ри,

да зас-ті-лай, ма-тинь-ко, гой, всі сто-ли.

36. Углядиса, мамонько, без дочки

№ 78

1. Уг-ля-ди-са, ма-монь-ю, без доч-ки,
ек по-рос-тут пуд лав-ко - ю, гой, коз - ляч - ки.

The musical score consists of two staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 6/8 time signature. The melody is written in a single line with lyrics underneath. The second staff continues the melody and lyrics. There are some performance markings like slurs and accents.

4а. Благословила Ганечка

№ 84

1. Бла-гос-ло - ви - ла - са Га - неч - ка
в сво-го рід - но - го ба - тинь - ка:
- Бла - гос - ло - ви, да мій ба - тинь - ку,
мні на по - са - де сіс - - т[и].

The musical score consists of four staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 6/8 time signature. The melody is written in a single line with lyrics underneath. The second staff continues the melody and lyrics. The third and fourth staves continue the melody and lyrics. There are some performance markings like slurs and accents.

46. Попитаймоса вперед печи

♩. 90

1. По-пи - тай - мо - са впе - ред пе - чи:
чи є сте - жеч - ка до пе - чи?

2. Ой за - рос - ла дай я - ли - но - ю,
чир - во - не - ю ка - ли - но - й[у]. 3. Ой за - рос - ла
дай му - рав - ко - ю, чир - во - не - ю ки - тай - ко - й[у].

5. Коровайночки, мої панночки

♩. 90

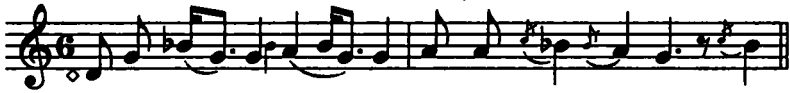

1. Ко - ро - вай - ноч - ки, мо - ї пан - ноч - ки,
ой гиб - лі - те, не дрем - лі - т[е].

6а. Да заржали кони

♩. 96

1. Да зар - жа - ли ко - ни в зе - ле - ний дуб - ро - ви,

да за - чу - ла ма - ти й у но - вий ко - мо - р[и].

6б. Ой станьте, вози

♩. 78

1. Ой стань - те, во - зи, хоч на до - ро - зи,

бо за - бу - ла ма - ти ро - го - жу да - т[и].

7а. Ой прибудь, прибудь

♩ = 144 1)

1. Ой при - будь, при - будь да, сам Го - по - ди, ти до нас,

та й на - ладь, на - ладь на все доб - ри - є тут у нас.

Var. 1)

2.

76. СЕДЬМО, МАМОНЬКО

$\text{♩} = 144$

1. Седь-мо, ма-монь-ко, по-ви - че-рай-мо з то-бо-ю,
 по - ви - че-равши, да й роз-ді-ли-мос з то-бо - ю.

8. Ой зійди, зійди

$\text{♩} = 144$

1. Ой зій-ди, зій - ди, я-сьон мі-ся-чик, з-за га - ю,
 ой, шоб бу - ло вид - не - сень - ко
 ра - ди-ти ко - ро - ва - й[у].

Танцювальні

9. Погоріли хамути

№. 114

1. По - го - рі - ли ха - му - ти,
По - ди - ві - тес, ба - га - ці,

ос - та - ли - са лям - ци.
як гу - ля - ют стар - ци.

10. Сидить півень на шопі

№. 126

1. Сидить півень на шо-пі, да зніс я-єць три ко-пі,

шей на-крив - са криль-цем, а на зав - тра - з яй-цем.

11. Дівчинонько моложава

№. 126

1. Дів-чи-нонь-ко мо-ло-жа-ва, люб-лю те-бе,
Хоч ти го-ла, хоч ти бо-са,

2.
шо би-ля-ва. //люб-лю те-бе, шо хо-ро-ша.

12. Не дивуйте, хлопчики

№ 126

1. Не ди-вуй-те, хлоп - чи-ки, шо я на - пі - ла - са, -

чор - на кур - ка знес-лас, я за яй - ка на - пі - лас.

13. Ой музики мої

№ 126

1. Ой му-зи - ки мо - ї, та й за-грай - те ви мні,

то я пі - ду по - гу - ля - ю й у чу - жій сто - ро - ні.

14. Ой музиченьку, кавалероньку

№ 126

1. Ой му-зи - чень - ку, ка - ва - ле - ронь - ку,

ой за-рай же ж ти мні на по - ві - ронь - ку.

2. То я то - бі за - пла - тю й у не - ді - лень - ку,
то я то - бі то - го дам, що ти зро - ду ни ві - дав:
зе - ле - но - го час - ни - ку, прий - де то - бі до сма - ку.

15. Сію ріпку

Л. 108

1. Сі - ю ріп - ку, сі - ю ріп - ку, сі - ю по - ли - ва - ю:

рос - ти, редь - ка, че - пур - нька, на зи - му схо - ва - ю.

16. Ой дай, Боже, в добрий час

Л. 96

1. Ой дай, Бо - же, в доб - рий час, в доб - рий час,

як у лю - дей, так у нас, так у нас.

17. Шо музиці дати

№ 126

1. Шо му-зи-ці да - ти, шо ни хо-че гра - ти:

чи го-ро-ху мис - ку, чи со-ба-ку Лис - ку?

Ой го-ро-ху шко - да, со-ба-ка-ви-го - да.

18. Подушечки

№ 102

1. По-ду-шеч-ки, по-ду-шеч-ки, у - сі пу-хо - ви - є,

под-ру-жеч-ки, под-ру-жеч-ки, у - сі мо-ло - ди - є.

КОЛЯДКИ

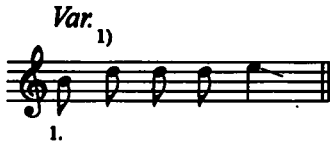
19. Сидить Міколай

2. Го - лов - ку скло - нив, слі - зонь - ку вро - нив,

Свя - тий ве - чор, слі - зонь - ку вро - нив.

1.

1. Сидить Міколай й у конци стола,
Свяятий вечор, й у конци стола.
2. Головку склонив, слізеньку вронив,
Свяятий вечор слізеньку вронив*.
3. А з теї сльози стала крінеца,
4. А в теї крінеци Господь купавса.
5. Господь купавса, з Петром стрічавса:
6. "Возьми, Петрусю, возьми шнурочок,
7. Возьми шнурочок да й шовковський,
8. Да й зміраємо гори-долини".
9. А Господь каже, що більші гори,
10. А Петро каже: "Більші долини".

* Так само розспівається кожен наступний рядок.

20. Пошла дівонька й у сад, заснула

$\text{♩} = 156$

1. Пош - ла ді - вонь - ка й у сад, зас - ну - ла,
Свя - тий ве - чор, й у сад, зас - ну - ла.

1. Пошла дівонька й у сад, заснула,
Сьвятий вечор, й у сад, заснула.
2. Прийшов до єї батенько єї,
Сьвятий вечор, батенько єї*.
3. Уставай, дохна, стерегти віна,
4. Бо того віна та скільки ж треба.
5. Бо наїхало да й трос сватів:
6. Однії стали да й за водами,
7. Другії стали за воротами,
8. Третії стали з кіньми под сіньми.
9. Шо й за водами – хустоньку пошлю,
10. За воротами – золотий перстінь,
11. З кіньми под сіньми, то й сама вийшла.
12. То й сама вийшла, як в саду вишня.

х х х

1. Стоїть яворко тонкий високий.
2. Тонкий високий, листом широкий.
3. Листом широкий, кудром кудристий.

* Так само розпівується кожен наступний рядок.

4. А в тім кудрені сам сокіл сідить.
5. Сам сокіл сідить, на воду гледить.
6. На воду гледить, з рибкой говорить.
7. Ой ти, рибонько краснопірая,
8. З твоїх хвосточок зробімо лучок.
9. Зробімо лучок, будем стріляти,
10. Вийдем на гору, стрелим на рибку.

[мовою:] Натє вам коляда, дайте нам пірога.
На гетім слові – святкуйте здорові!

21. Ой дивное народженне Божого сина

1. 60

1. Ой дивное народженне Божого Сина –
Породила 'Суса Христа Діва Марія. 2
2. Породивши і сповивши, лягла спочивать,
Зослав Господь три ангели Христа ж доглядать. 2
3. Ой сьпєвали три ангели з неба летючи,
Ясним зорам ісповивши, Христа несучи. 2
4. Ой ангели Божим духом ріки розлили,
Шо й а к Різдву Христовому всі сади зацвіли. 2
5. Ой зацвіли й усі сади ше й райські цветки,
Дивовалис старі люди ше й мали детки. 2

22. Я умом ходіла

J. 78

1. Я у - мом хо - ді - ла в го - род Віф - лі - см,

і бі - ла в Вер - те - пе і ві - да - ла в ньом.

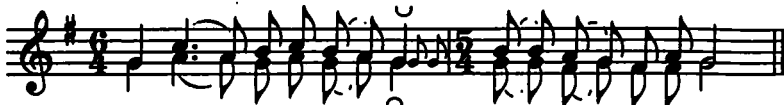
1. Я умом ходіла в город Віфлієм,
І біла в Вертепе і відала в ньом.
2. Шо Христос Спаситель, Цар, Творец і Бог
Роділа од Деви і лежить убог.
3. В яслах безславенних посереді ягнят,
А над ім Йосіп з матер'ю сідят.
4. Ню младенец горко плакал і рідал,
Горкімі слезамі яслі облівал.
5. А потом од Деви сделала вопрос:
– От чего ж так плачет маленькій Христос?
6. Дева мне сказала: – Плачет он о том,
Что Адам і Єва взяти в плен врагом.
7. Жаль Христа мне стало, впала я пред ним
І рідалі вместе з Господом моім.

23. Зійшла ясна зора

J. 66

1. Зій - шла яс - на зо - ра з вос - ток на по - лу - день.

Над вер - те-пом сі - я - ла, тром ца-рам путь зві-ща-ла.

1. Зійшла ясна зора
З восток на полудень.
Над вертепом сіяла,
Тром царам путь звіщала.
2. Ідуть триє цари,
Несуть Христу дари.
Їх же Ірод пригласив:
– Кудя йдете? – він спросив.
3. Отвічали йому:
– Ми йдем к рожденному.
– К рожденному ідіте,
Мені возвестіте.
4. Ангели зустрічають,
На путь направляють:
– Другим шляхом ідіте,
До Ірода не йдіте.
5. Ірод, як дознавса,
Сильно засмутивса,
Що в городі Віфліємі
Христос народивса.
6. Слава ти роженна,
Навіки явленна,
Спаси чоловіка
На вічній віки.

24. По всьому світі сталась новіна

J. 102

1. По всьо-му сві - ті ста-лась но - ві - на:
Де - ва Ма - рі - я си - на зро-ді - ла.

Сін - цем при-тру - си - ла, в яс - лях по - ло - жи - ла

Гос - под - ньо-го Си - на.

1. По всьому світі сталась новіна:
Дева Марія сина зроділа.
Сінцем притрусила,
В яслях положила
Господнього Сина.
2. Дева Марія Бога просила:
– Шоб же я свого Сина сповила,
Ти, небесний Царю,
Пішли мені дари,
Цьому дому господару.
3. Зійшли ангели з неба до землі,
Принесли дари Деві Марії:
Три свічі воскові
Ше й ризи шовкові
Ісусові Христові.

25. Радуйтеся все людіє

♩. = 48

1. Ра - дуй - те - са, все лю - ді - є,
ра - дость з не - ба нам спа - да - є.

♩. = 102

Ве - се - ла нам но - ви - на - по - ро - ді - ла Де - ва Си - на

Ма - рі - я, Ма - рі - я, Ма - рі - я.

1. Радуйтеся, все людіє,
Радость з неба нам спадає.
Весела нам новина –
Породіла Дєва Сина
Марія, Марія, Марія*.
2. Прийде до нас з високості,
Шоб мог он нас всех тут спасти.
3. Пришли к нему триє цари,
Поклон дають, кладут дари.
4. Алілуя заспеваймо,
Царю Богу честь оддаймо.
5. Алілуя, алілуя,
Радуйся, Дєва Марія.

* Приспів (підкреслене) повторюється в кожній наступній строфі.

26. Рожество славное

♩. 66

1. Ро - жест - во слав - но - е   од па - на гар - не - го -
преж - де, од пас - ти - ра,   преж - де, від див - не - го.

♩. 78

Ма - рі - я рож - да - є,   бла - го - дать яв - ля - є
Й і Йо - сип ко - ли - ше,

по - ка - зу - є - - сли - ше   О - тець Пред - віч - ний з не - ба.

1. Рожество славное од пана гарного –
Прежде, од пастира, прежде, від дивного.
Марія рождає, благодать являє
Й і Йосип колише, показує – слише
Отець Предвічний з неба.
2. Скінія злота і в ковчег завіта,
Відівши Христа, пеленам повивса.
Єму же служаша, ангели летящи
Піснь йому співають, Христом називають:
Слава Вовишнім Богу.
3. Христос рождаєтца, хто ж то може знати?
Ісус йому ім'я, а Марія – мати.
Адам звеселивса, клятвою подбивса,
Єва встає рано і узріла явно
Ісуса Христа-Бога.
4. Прежде он пророк і сказуєм словом,
Вже ся народивса Бог – предвічна мова.
Земля вся радує, квіток нам дарує,
Ріки й озераца, вся утіха наша,
З неба пожадна.

5. Пророчинський весело співвають,
 До Вифлієм-міста йдуть, славу оддають.
 Ясна зірда з неба, ясно освітила,
 І Іроду-цару путь заслонила:
 Не узрив він Бога.
6. Да нехай же Ірод вічно погібає,
 Наш Цар новорожден всіх нас утешає.
 Якби прийняв к себе, постановив в небе,
 У престола свого, у дома людського.
 Навіки віков. Амінь!

27. Колядин, колядин (дитяча колядка)

№ 108

Ко - ля - дин,   ко - ля - дин,
 а   я   в баць   ка   о - дин.

...

[мовою:] Від хати до хати,
 чи можна колядувати?

[співом:]

Колядин, колядин,

А я в батька один.

А мні батько сказав,

Шоб я сала достав.

А мні мати сказала,

Коб я ковбаси достала.

[мовою:] Дайте хутко, я побіжу
 прудко!

ЩЕДРІВКИ

28. Васильова мати

1. Васильова мати пошла щодровати.
Щодрий вечор, добрий вечор, Василя.
2. Сидить пан-господар да й на покуті.
Щодрий вечор, добрий вечор, Василя*.
3. А в його свита шовком пошита,
4. А в його шапка з щирого злота,
5. А в його пояс шинкоторовий.
6. Вставляй страминку**, лізь по солонинку.
7. Вставляй барляси***, лізь по ковбаси.

[мовою:] Натє вам щодруха,
Дайте нам кусок вуха!

* Приспів (підкреслене) повторюється після кожного рядка.

** страминка - драбина.

*** барляси - фігурні точені стійки чи поперечки.

29. Ластівонька прилітає

1. Лас - ті - вонь - ка на всьой ве - чор.
при - ли - та - є,

2.3. Си - дить пан
в кон - ци сто - ла,
вос - ко - ву - ю.

1. Ластівонька
Прилітає,
Круг вокенца
Припадає.
Щодрий вечор.
Добри вечор.
Добрим людям
На всьой вечор*.
2. Сидить пан
В конци стола,
І кутіцу поєдає,
Ще й медочком поливає.
3. Ой ти, пане
Господаре,
Бери свічку
Восковую.

* Прислів (підкреслене) повторюється в кожній строфі.

30. Щедрик, бедрик

Щод - рик, бед - рик, то я сам із - їм!
дай - те ва - ре - ник,
гру - доч - ку каш - ки,
...

Щодрик, бедрик,
Дайте вареник,
Грудочку кашки,
Кілце ковбаски.
А я тую ковбасу
Да й для Бога занесу,
А як Бог не прийме,
То я сам із їм!

ВЕСНЯНА ГРА

31. Подольоночка

Дівчата бралис за руки, танцювали, а одна вже сидит посередині. Да вже як скажут: "Да бериса в боки, скачи свої скоки", то вона вже встає. Коли скажут: "Бери собі дівку в зеленім барвінку", то вона, кого вже хоче, вибирає.. Поцілує, і вже друга стає в коло.

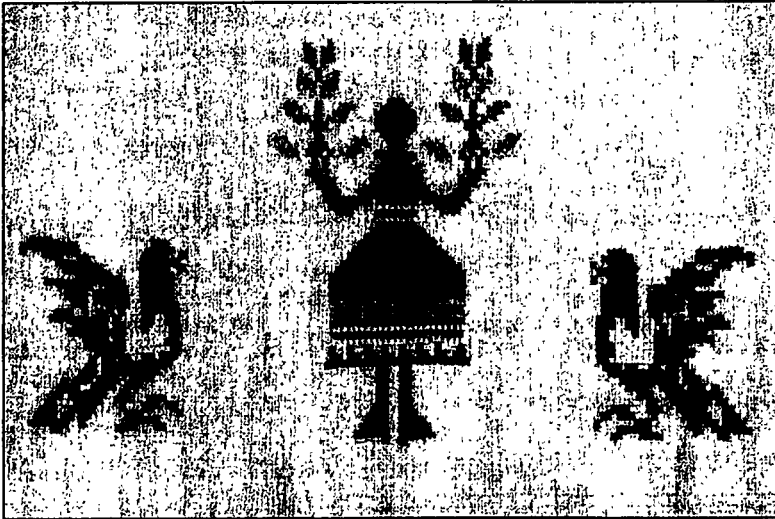
По - до - льо - ноч - ко
не - ве - лі - чень - ка,

Var.

Встань, по - до - льо - ноч - ко,

Подольночко
Невеліченька,
Тут вона впала,
В землю припала.
Встань, подольночко,
Промий очки,
Як шкляночки,
Зачеши головку,
Як маковку.
Та бериса в боки,
Скачи свої скоки,
Бери собі дівку
В зеленім барвінку.

Фрагменти рушника (домоткане полотно, льон, хрестик,
село Нобель, початок ХХ ст.) з фондів шкільного музею.

ЗВИЧАЙНІ І НАПЛИВОВІ

32. Вітер з поля

♩. 54 *Одна* *Двоє*

1. Ві - тер з по - ля, хви - ля з мо - ра,
ой да до - ве - ла лю - бов до го - ра.

The image shows a musical score for the song 'Вітер з поля'. It consists of two staves of music in 4/4 time. The first staff is marked with a tempo of quarter note = 54 and includes the word 'Одна' above the first measure and 'Двоє' above the last measure. The lyrics are written below the notes. The second staff continues the melody and includes the second line of lyrics.

1. Вітер з поля, хвиля з мора,
Ой да довела любов до гора. 2
2. Довела любов до гора,
Ой да до великого позора. 2
3. – Ой ти, орле сизокрилий,
Да скажи мні правдоньку, де мой милой? 2
4. – А твоя милой на роботі,
Ой да на літєйному заводі. 2
5. – Шо він робить, виробляє?
– Ой да мідні трубоньки віливає. 2
6. – Звідки взялися вражіє люди,
Ой да поломали мідні труби? 2
7. Поломали, потрощили,
Ой да щоб ми в пароньки не ходили. 2
8. А ми й у пари ходить будим,
Ой да друже дружечка любить будим. 2

33. Як приїхав козаченько з поля

№ 72

1. Як при - і - хав ко - за - чень-ко зпо - ля,
да й при-в'я - зав ко - ня до я - во - ра.

1. Як приїхав козаченько з поля,
Да й прив'язав коня до явора.
2. Да й прив'язав коня до явора,
Сам заплакав край коніка стоя.
3. Сам заплакав край коніка стоя:
– Нещаслива нам, коню, дорога.
4. Нещаслива нам, коню, дорога:
Засватана дівчинонька моя.
5. Засватана, нічого не буде
Ой через тіє ворожіє люди.
6. Ой дай, Боже, неділи дождаги,
Зберу люде да й пошлю у свати.
7. Зберу люде да й пошлю у свати,
А сам пойду пуд окно слухати.
8. А сам пойду пуд окно слухати:
А що буде дівчина казати?
9. А дівчина по світльолци ходить,
Білі ручки до серденька ломить.
10. Білі ручки до серденька ломить,
До матерки істиха говорить:
11. – Мати ж, мати, порадице в хати,
Порадь, порадь, що людям казати.
12. – Клади, доню, подарочки в скриню,
Кажи людям: на другу ю зиму.

34. Ой котилася ясна зора з неба

♩. 60

1. Ой ко - ти - ла - са яс - на зо - ра з не - ба
да й у - па - ла до - /го/ - до - /го/ - лу,
да й у - па - ла до - до - л[у].

The musical score is written on three staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a tempo marking of quarter note = 60. The melody is primarily eighth and sixteenth notes. The lyrics are written below the notes, with some words split across lines. The second and third staves continue the melody and lyrics.

1. Ой котилася ясна зора з неба
да й упала додол[у]. 2
2. Ой журилася молода дєвчина,
хто заведе додом[у]. 2
3. Ой обизвавса молод козаченько
на вороному кон[ю]: 2
4. – Ой гуляй, гуляй, молода дєвчино –
я заведу додом[у]. 2
5. – Ой, коли ведеш, молод козаченько,
то й веди, не барис[а], 2
6. Ой, бо вже по мні, по мні молоденькій,
да всьой рід зажуривс[а]. 2.
7. Ой не так той рід, як тая родина,
як та рідная мат[и]. 2
8. Ой хоче мене, мене молодую,
за нєлюба оддаг[и]. 2
9. Ой а я ж того, того нєлюбого,
да зроду не любил[а], 2
10. Ой бодай того, того нєлюбого,
та й туча-хмара вбил[а]. 2

35. Ішли чумаки

♩.78

І.Іш-ли чу - ма - ки   чо - ти - ри го - да,

♩.60

не ма - ли при - го - /го/ - ди

зро - ду   ні - ког - да.

1. Ішли чумаки чотири года,
Не мали пригоди зроду нікогда.
2. Ой один чумак й упав да й лежить,
Нихто його ни питає, що в нього болит.
3. Болит в чумака, болит голова,
Нихто ни поможе – чужа сторона.
4. Прийшов до нього товариш його
Й узяв за рученьку, питає його:
5. – Постав же, товариш, золочений хрест,
Нехай люде знають, шо той чумак єсть.

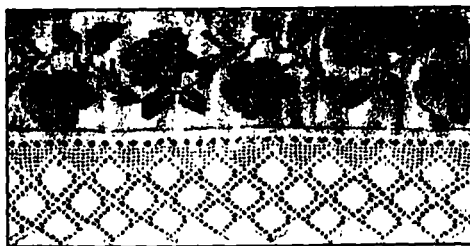
36. Хмара виступає, дрібний дощ іде

♩. 60

1. Хма-ра вис-ту-па - е, дріб-ний дощ і - де,
ми-лий по-кі - да - є, до дру-го - ї йде.

1. Хмара виступає, дрібний дощ іде,
Милий покидає, до другої йде. 2
2. Хай би він покинув дівчину саму,
А то він покинув дитину малу. 2
3. – Товариш, товариш, товаришу мой,
Вже твоя дівчина гуляє со мною. 2
4. – Дам тобі, товариш, озьора й мора,
Оддай мні дівчину, дівчина моя. 2
5. – Ни хочу й озьора, ни хочу й мора,
Ни й оддам дівчину, дівчина моя. 2

Фрагмент рушника (домоткане полотно, льон, хрестик, село Нобель, початок ХХ ст.) з фондів шкільного музею.

37. Ой журавко, журавко

J. 66

1.-Ой жу-рав-ко, жу - рав-ко, ой жу-равко, жу-рав-ко,

чо - го кра-чеш так жал-ко?

1. – Ой журавко, журавко, 2
Чого крачеш так жалко?
2. – Ой, як же мні не крачать – 2
Треба високо літати?
3. Ой високо, високо 2
Да й од роду дальноко.
4. Одбиласа од роду, 2
Як той камень у воду.
5. Упав камень да й лежить, 2
На чужині тяжко жить.
6. Як прийдецца заболіть, 2
Нема кому пожаліть.
7. Як прийдецца помірати, 2
Нема кому похавати.
8. – Похаває й оден піп, 2
Не збірецца й усьой рід.

38. Шо то в світі за тривога

$\text{♩} = 216$

1. Шо то всві - ті за три - во-га, шо то всві - ті за три-во-га -
ни - ма прав - ди, тіль - ю в Бо-га?

1. Шо то в світі за тривога – 2
Нима правди, тільки в Бога?
2. Нима правди і ни буде, 2
Бо забули Бога люди.
3. Темна хмара наступає, 2
Дрібний дощик накрапає.
4. Дрібний дощик накрапає, 2
Син магера виганяє:
5. – Иди, мамко, ти від мене, 2
Будут гости тепер в тебе.
6. Будут гости випівати, 2
Будут тебе пригlašати.
7. Будут гости в кармазинях*, 2
А ти, мамко, в серм'яжинах**.
8. – Продай, синку, серм'яжинку, 2
Да купи мні кармазинку.
9. – Єк я маю да й купляти, 2
Коли ж треба докладаги.
10. Годи, мамко, розмовляти, 2
Лучше, мамко, вийди з хати.

* кармазин - старовинне дороге темно-червоне сукно.

** серм'яжина - свита (одежа бідних).

11. Пошла мати гороньками, 2
Облилася сльозоньками.
12. Пошла мати стежечкою, 2
Зустрілася із дочкою.
13. – Чого ж, мамо, так змарніла,
Ск та земля почерніла?
14. – Ой, ск же мні не марніти: 2
Одреклиса родні діти.
15. Возьми, доню, ти до себе, 2
Бо прогнав же син од себе.
16. – Ой рада б я тебе взяти, 2
Да лихая доля в хати.
17. – Будем гроши заробляти, 2
Лихій долі догожати.
18. – Руки й ноги ми одробим, 2
Лихій долі ни догодим.
19. Темна хмарка наступає, 2
Дрібний дощик накрапає.
20. Дрібний дощик накрапає, 2
Син матера доганяє:
21. – Вернис, мамо, ти до мене, 2
Скарав Господь уже мене.
22. Упав же грім та й на мій двір, 2
Забив жінку молодую.
23. Забив жінку молодую, 2
Хорошую, багатую.
24. Забив жінку ше й дитинку, 2
Ше й хазяйства половинку.
25. – Лучше, синку, я втоплюса, 2
Но до тебе не вернуса.
26. Лучше в землю я воб'юса, 2
Но до тебе не вернуса.

39. Мала мати й одну дочку

J. 60

1. Ма-ла ма-ти й од-ну доч-ку, ма-ла ма-ти й од-ну/гу/доч-ку

та й купа-ла й у ме/ге/-доч-ку.

1. Мала мати й одну дочку 2
Та й купала й у медочку.
2. Та й купала, вимивала, 2
Щастя й долі не вгадала.
3. Щастя й долі не вгадала, 2
За п'яницю заміж дала.
4. А п'яниця все гуляє, 2
Прийде, дома жінку лає.
5. – Іди, жінко, утопись, 2
Бо ти мені не годишся.
6. Пішла жінка до Дунаю, 2
Та й з Дунаєм розмовляє:
7. – Ой, Дунаю, Дунаєчку, 2
Прийми мене, хазяєчку.
8. – Я хазяйок не приймаю, 2
В синє море відправляю.
9. Вже п'яниця не п'є, не гуляє, 2
Із Дунаєм розмовляє:
10. – Ой, Дунаю, Дунайочку, 2
Верни мені хазяєчку.
11. – Таким дурням не вертати, 2
Що не вміють шанувати.

40а. Зашуміла зелена дубровушка

$\text{♩} = 144$ 1) *Одна* *Гурт*

1. За - шу - мі - /гі/ - ла зе - ле - на дуб - ро - вуш - ка,
за - жу - ри - ла - са мо - ло - да - я в до - ву - ш[ка].

Var. 1)

3.

Detailed description: The image shows a musical score for a song. It consists of three staves of music. The first staff is for the main melody, starting with a tempo marking of quarter note = 144. It includes a first ending bracket and a 'Гурт' (chorus) marking. The second staff continues the melody with lyrics. The third staff is a variation, marked 'Var. 1)', and ends with a double bar line and a '3.' indicating a triplet.

1. Зашуміла зелена дубровушка,
Зажурилася молода вдовушка.
2. Зажурилася молода вдовушка,
Шо й не косяна зелена дубровушка.
3. Буду наймати косярі молодії,
Шоб покосили всі гори й долини.
4. Шоб покосили всі гори й долини,
Шоб було відно до меї родини.
5. Косярі косят, вітричок повіває,
Шовкова трава на косу налигає.
6. Шовкова трава на косу налигає,
Моє сінечко од сонця посихає.
7. Моє сінечко од сонця посихає,
А мій миленький з другою розмовляє.
8. – Ой годи ж, милий, з другою розмовляти,
Ходи додому вечеру вечерати.
9. – Вечерай, мила, ох вечерай здорова,
Бо мні стелітса й попуд гайом дорога.
10. Мені дорожка, тобі шляжочок битий,
Тобі хусточка, а мні веночок витий.
11. А мні веночок – по саду походжати,
Тобі хустонька – сльозоньки витирати.

Мелодичний варіант I

$\text{♩} = 156$

1. За-шу - мі - /гі/ - ла   зе - ле - на дуб - ро - вуш - ка,

за - жу - ри - ла - са   мо - ло - да - я вдо - вуш - [ка].

Мелодичний варіант II

$\text{♩} = 210$

1. За-шу - мі - ла   зе - ле - на дуб - ро - вуш - ка,

1)

за-жу - ри - ла - са   мо - ло - да - я вдо - вуш - [ка].

Var.

1)

6.

406. Ой любо-мило на той двір дивитися

$\text{♩} = 144$

1. Ой лю-бо - ми - ло на той двір ди - ви - ти - са,
да й почев ко - зак з дів-ко-ю лю - би - ти - са.

1. Ой любо-мило на той двір дивитися,
Да й почев козак з дівкою любитися.
2. Він її любив да й хотів її взяти,
Господь ни судив, ни дозволила мати.
3. Господь ни судив, родина ни звеліла.
Моє серденько, як ножем, розкроїла.
4. – Бери, син, воли, їдь у поле орати,
Може, б ти забув про дівчину думати.
5. Оре він, оре да й на воли гукає,
Як він вздумає, то з жалю помірає:
6. – Вийду на село, на селі людей много,
Кого я люблю, то й немає нікого.
7. – Не ори, синку, да високії гори,
Не люби, синку, да хорошиї жони.
8. Висока гора, вона хліба не родить,
Хороша жона, вона діла не робить.
9. Високу гору соколи облітають,
Хорошу жону дворянки* обнімають.

* дворянки - дворяни.

(На мел. "Ой любо-мило")

1. Зайди, мисяцу, за новую комору,
Прийде миленький, всьой вечор проговору.
2. Ни зійшов мисяц, да зійшло три зіроньки,
Нима милого другеї вечіроньки.
3. Немає вечор, немає другесенький,
На третьой вечор коником приезджає.
4. На третьой вечор коником приезджає,
Свою дівчину словами звеселяє:
5. – Ти, дівчинонько, ти румяное зілле,
Любив да й не взяв, попросю на весілля.
6. – Не проси мене, да проси свого роду,
Шоб ти женивса щомісяца, щогоду.
7. Шоб ти женивса, шоб тебе розженило,
Ой, щоб по тобі всі дзвони задзвонили.
8. Шоб ти женивса, як туман по долини,
Шоб ти розживса, як сокіл на чужині.

41. Ой ішла сирітка

J. 72

1. Ой іш - ла си - ріт - ка по сві - ту блу - ка - ти,

зус-трі-ча - є Гос-подь, став ї - ї пи - та - ть[и].

Var. 1)

1. Ой ішла сирітка по світу блукати,
Зустрічає Господь, став її питат[и]:

2. – Кудa йдеш, сирітко, дальоко не зайдеш,
Ти sweї магусі вже нігде не знайдеш?
3. Вже ж твоя мамунька на високій горі,
На високій горі, у глибокім гробі.
4. Ой зайшла сирітка да й стала плакати,
Обозвавса ангел, як рідная маги:
5. – Ой, а хто ж то плаче на мойому гробі?
– Гето ж я, мамонько, возьми мене к собі.
6. – Ой, як тяжко-важко каменя знимати,
А ще тяжче й важче тебе к собі брати.
7. Ой іди, сирітко, іди й ти додому,
Да нехай мачуха зміне голову.
8. Ой іще мачуха головку не змила,
А уже мачуха віка умалила:
9. – Ой іди, сирітко, іди ти додому
Да нехай мачуха изменить кошулю*.
10. Ой іще мачоха кошулі не дала,
А уже мачоха віка вкоротала.
11. Ой ізослав Господь три ангели з неба,
По бідну сироту та і душу треба.
12. Ой узяли її да й потихесеньку,
Да й занесли в небо да й помалесеньку.
13. Ой ізослав Господь злі лихії з неба,
Да й по злу мачуху да й по душу її.
14. Ой узяли єї да й круком пуд ребра,
Да й занесли єї в пекло понад небом.
15. – Ой, шоб же я знала, шо мні теє буде,
Я б сирот гляділа, людей научала.

На Спас у нас престольний празник. Так старці приходили і біля церкви спевали гети песні. Я зараз так часто вспоминаю, шо вони спевали:

1. Ой ніхто ни знає, як світ начинавса,
І не буде знати, як буде кончатса.
2. Да висохнут ріки, висохнут канави,
Ни буде на світи ни листа, ни трави...

* кошуля - сорочка.

42. Посію я жито

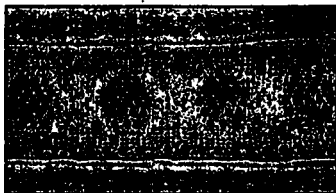
$\text{♩} = 108$

1.-По-сі - ю я жи - то по-між о - со - ко - ю:

Чи жаль то - бі бу - де, ма - тинь - ко, за мно - ю?

1. – Посію я жито поміж осокою:
Чи жаль тобі буде, матинько, за мною? 2
2. – Ой жаль, моя доню, й аж серденько в'яне,
Ой, хто ж мене, доню, й до смерти догляне? 2
3. – Покидаю, мамо, найменшого брата,
Буде в тебе, мати, невесела хата. 2
4. Буде в тебе, мати, невесела хата,
Ни будут ходити хлопці да дівчата. – 2
5. Вийшла на подвір'я, низенько склонилас: –
Прощайте, сусіди, може, з ким сварилас. – 2
6. Вийшла за ворота – буйний вітьор віє. –
Ой хто ж мені, мамо, головоньку змиє. 2
7. – Будеш, доню, їхать лісами-борами,
Змиєш головоньку дрібними сльозами. 2

Фрагмент рушника (село Нобель, початок ХХ ст.) з фондів шкільного музею.

43. Марино, Марино

$\text{♩} = 132$

1. – Ма-ри-но, Ма-ри-но, чо - го ту - та хо - диш,
чи, мо - же, Ма-ри-но, си - на мо - го лю-біш?

1. – Марино, Марино, чого тут ходиш,
Чи, може, Марино, сина мого любиш?
2. – Ой, щоб не любила, тут б не ходила,
По твоїм садочку коня б не водила.
3. Ой там на покосі Василь сіно косить,
Молода Марина дитину приносить:
4. – Василю, Василю, на тобі дитину,
Не візьмеш дитину – на покосі кину.
5. – Марино, Марино, Господь Бог з тобою,
Діждемо неділі, візьмем шлюб з тобою.
6. – Приходить неділя, нима попа вдома:
Чи твоя, чи моя така гірка доля?
7. Приходить неділя, нас піп не венчає,
Бодай тому лихо, хто нас розлучає!
8. Бодай йому лихо та й по його дітях,
Хто нас розлучає й у молодих літях. –
9. Приходить другая нима попа вдома. –
Чи твоя, чи моя така гірка доля?

*(Варіант пісні "Марино, Марино"
на мелодію "Несе Галя воду").*

1. Ой там на покосі Василь сіно косить,
Молода дівчина дитину приносить.
2. – Василю, Василю, на тобі дитину,
Не візьмеш дитину, на покосі кину.
3. Кинув Василь косу до самого долу,
Взяв малу дитину да й поніс додому.
4. – Мамцю моя, мамцю, що то за новина –
В мене на покосі лежала дитина?
5. Мамцю моя, мамцю, ще одна новина:
В сінях за дверима молода дівчина.
6. – Ой сину ж мій, сину, клич її до хати:
Буде тобі жінка, а дитині мати.

44. Ви ж поля, ви ж поля

♩. 60

1. Ви ж по-ля, ви ж по-ля, ви ши-ро-кі по-ля:
чом на ва-ших по-лях у-ро-жа-ю не-ма?

1. Ви ж поля, ви ж поля, ви широкі поля:
Чом на ваших полях урожаю нема?
2. Только есть урожай – кучерава верба,
А пуд тею вербой козак вбітої лежить.

3. А пуд тею вербой козак вбітой лежить,
Козак вбітой лежить, навхрест рученьки держить.
4. А в його головах хрест дубовий стоїть,
А в його й у ногах конь вороний стоїть.
5. – Ой ти, конь, же ти, конь, ти не стой надо мной,
Да бежи ж ти, мой конь, к отцу, к матері родной.
6. Не кажи ж ти, мой конь, шо я вбитой лежу,
Да скажи ж ти, мой конь, шо жонатий хожу.
7. Шо женила мене куля бистрая,
А звинчала мене шабля гострая.

45. Калина-малина

Л. 90

1.-Ка-ли - на - ма - ли - на, чом не роз - цві - та - еш,

мо-ло-дий ко-за - че, й і гей, чо-му не гу - ля - еш?

1. – Калина-малина, чом не розцвітаєш,
Молодий козаче, й і гей, чому не гуляєш?
2. – Бо я не гуляю, гуляти не буду,
Залишив дівчину, й і гей, сам не знаю кому.
3. У неділю рано, ше й сонце не сходить,
Молодий козачок, й і гей, по казарми ходить.
4. По казарми ходить, гостру шаблю носить,
Гостру шаблю носить, й і гей, командіра просить:
5. – Командіру, батьку, одпусти додому,
Лишилась дівчина, й і гей, породила сина.

6. – Одпустю я тебе, оно не самого,
Оседлаеш коня, й і гей, коня вороного.
7. Коня вороного, шовкове седелко,
Поезжай додому, розважай серденько.
8. Їде козак, їде, ворота мінає,
А дівчина стоїть, й і гей, з жалю помірає:
9. – Ой чого ж ти їдеш, ворота мінаєш,
Я ж твоя коханка, й і гей, хіба ж ти не знаєш?

46. Ой у полю росло два дубочки

№. 42 *Одна*

1. Ой у по - лю рос - ли два ду - боч - ки,

Гурт

схи - лі - ли - са вер - хи до ку - поч - ки, да

гей, лю - ляй, лю - ляй.

1. Ой у полю росли два дубочки,
Схилилися верхи до купочки,
Да гей, люляй, люляй!
2. Схилилися верхи до купочки,
Там седло да два голубочки,
Да гей, люляй, люляй!*
3. Ой вони сиділи, нічого не їли,
Ізнялися, вгору полетіли.

* Приспів (підкреслене) повторюється й далі в кожній строфі.

4. Ой вони летіли ярм-долиною,
Сіли-впали поміж осокою.
5. Сіли-впали поміж осокою,
Говорили самі між собою.
6. Говорили самі між собою:
– Горе жити на світі самому.
7. – Горе жити на світі самому,
Іще тяжче тому жонатому.
8. Жонатого й берут й у салдати:
Плаче батько, плаче стара мати.
9. – Ни плач, матко, бо вже ти старая,
Нихай плаче жінка молодая.
10. Нихай плаче жінка молодая,
Бо й у єї дитина малая.

47. Ой у лузи, лузи

♩. 90

1. Ой у лу-зи, лу - зи ка-ли-на сто - я - ла, дагей,

а на тій ка - ли - /ги/- ні зо - зу - ля ку - ва - ла.

1. Ой у лузи, лузи калина стояла, да гей,
А на тій калині зозуля кувала.
2. Ой то не зозуля, то рідная мати, да гей,
Виразала сина в нещасні солдати.
3. Іди, іди, синку, іди не бариса, да гей,
За рочок, за другий да й назад верниса.

4. Вже рочок минає – синонька нимає,
Другий наступає – синонька нимає.
5. Сонечко заходить, а в хати смеркає,
Синонько приходить, "добрий вечор" дає.
6. – Добрий вечор, мати. Чи вся сем'я в хати,
Чи рада ж ти, мати, своєму дитяти?
7. – Ой рада я, синку, рада я тобою,
Оно я не рада твосою жоною.
8. Посадила сина, ой да в кінець стола,
Нелюбу невістку да й коля порога.
9. Поставила сину червоного вина,
Нелюбій невістці да й гіркого пива.
10. – Злиймо, мила, пива й у їдну ю шклянку,
Нехай нас схавають й у одну ю ямку.
11. Пішла мати в хату, рученьки зчепила:
– Ой Боже ж, мой Боже, що я наробила!
12. Ой Боже ж, мой Боже, що я наробила –
Було диток пара да й тих потравила!

48. Ой на горі ожина

♩=168

1. Ой на го-рі о - жи-на зе-ле-на-я сте - лит-са,
ой по-ї-дем в те се-ло, де мій ми-лий же - нит-са.

1. Ой на горі ожина зеленая стелитса,
Ой поїдем в те село, де мій милий женитса.

2. – Запрагай, брате, коня, коня білогривого,
Да й поїдем в те село, де весілля милого.
3. Заїзжаєм в те село, а мні там невесело,
Гляну на подвір'ячко – в милого весіллячко.
4. – Ой ти, жінко, Татяно, бери мед-горілочку,
Бери мед-горілочку, частуй першу жіночку.
5. А та жінка Татяна тяжко зажурилася,
Тяжко зажурилася, на стіл похилилася.
6. Ой на горі ожина, ше й зелені квіточки.
– Чом ти мені не сказав, шо є жінка й діточки?

49. Ой у полі дві тополі

♩. 90

The musical score consists of two staves. The first staff is a vocal line in 4/4 time, starting with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The melody is written in a simple, folk-like style. The second staff is an accompaniment line, also in 4/4 time, using a grand staff (treble and bass clefs). The accompaniment features a steady, rhythmic pattern of chords and single notes. The lyrics are written below the notes.

1. Ой у по - лі дві то - по - лі, там не - ко - ше - на тра - ва,
там сто - я - ло дві дів - чи - ни, роз - лу - ча - лас з їх од - на.

1. Ой у полі дві тополі, там некошена трава,
Там стояло дві дівчини, розлучалас з їх одна. 2
2. – Ти, подруга дорогая, што я тобі розкажу:
Помири мене з миленьким, то я тобі заплачу. 2
3. – Ой подруга дорогая, я сама його люблю:
Як погляну я на нього – в мене серденько болить. 2

50. Ой, а що ж то за диво

♩. 72

1. Ой, а що то за ди - во, ой, й а що ж за но - ви - на:

ни - зло - би - ла Ка - те - ри - на гос - по - да - ра Се - ме - на?

1. Ой, а що то за диво, ой, й а що ж за новина:
Низлюбила Катерина господара Семена? 2
2. Ой поїхав же Семен той та й у поле горати,
Його жінка Катерина – й у корчому гуляти. 2
3. Ой оре Семен, оре да й на шлях поглядає –
Да всі жонки обід несут, Катерини немає. 2
4. Догоравса той Семен до долини-дуброви:
– Пасітеса, сиві воли, бо щось я нездоровий. 2
5. Ой пасітеса, воли, да й ни бійтеса вовка,
А я пойду додомоньку, щось болить мені головка. 2
6. Ой заходить же Семен та й до своєї хати,
Питаєца своїх діток: – А де, діточки, маги? 2
7. – Ой пошла наша маги да й у луг по корови,
Да й казала, говорила: "Будьте, дітки, здорові!" 2
8. Ой подходить же Семен та й до нової скрині:
Нима срібла, нима злота, нима жінки й Катерини. 2
9. Катерина – ни дура: нові чоботи взула,
В біле плаття одяглася да й на шлях подаласа. 2
10. – Ой нашли, нашли, Боже, нашли вітри-морози,
Скарай мою Катерину за Семенові сльози. 2

51. Ой да п'яна я п'яна

№. 66

1. Ой да п'я - на я, п'я - на, ни дой - ду до - мой са - ма,

за - ві - ла ме - не ніч - ка тем - на - я до зи - ле - но - го га - я.

1. Ой да п'яна я, п'яна, ни дойду домою сама,
Завіла мене нічка темная
до зеленого гаю. | 2
2. А в зеленому гаю там зозулька кує.
Ой скажи, скажи, сива зозулько,
де мій милий ночує? | 2
3. Як в далекий дорози – поможи йому, Боже,
Як в дівчиноньки на постелоньки,
то й скарай його, Боже! | 2
4. То й скарай його, Боже, да й моїми словами,
Сам поїхав, мене покинув
із малими дітками. | 2
5. Ой чого я ни така, як та інша, другая?
І красивая, і вродлива,
тільки доля така. | 2
6. Бріла річиньку, бріла да й на биріжку стала,
За лихим мужем, за п'яницею,
то й я й гора зазнала. | 2

52. Ой поїду я до броду

J.126

1. Ой поїду я до бро - ду, по хо - лод - ну - ю во - ду,

ой да ста - ну я да й по - ду - ма - ю, чи хо - ро - ша на вро - ду.

1. Ой поїду я до броду, по холодную воду,
Ой да стану я да й подумаю, | 2.
чи хороша на вроду.
2. Я на вроду вродлива ше й на личку прикрасна.
За лихим мужом, за нидбайливим | 2
моя доля ницасна.
3. Ой поїду я до церкви да й стану за дверима:
Люди хрестятса, люди молятса, | 2
я олюса сльозима.
4. Ой поїду я тудею, де я рік ни ходила,
Ой стану я да й подумаю, | 2
з ким сикрет говорила.
5. Ой поїду я тудею, де я два ни ходила,
Ой стану я да й подумаю, | 2
кого вірно любила.
6. Кого вірно любила да й на шлюби ни стала,
Ой на що ж моя матицька | 2
на цьой світ нарожала?

53. Ой у полі верба

№ 84

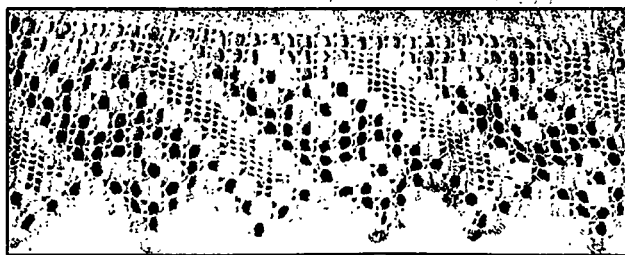

1. Ой у по - лі верба, пуд вер-бо - ю во - да,

ой там дєв-чи - на во-ду на-бі-ра - ла, хо-ро-ша мо - ло-да.

1. Ой у полі верба, пуд вербою вода,
Ой там дєвчина воду набірала,
хороша молода.
2. Пуд вербою стоїт да й на воду глядит,
Аж там їдуть славні козаченьки
на конях вороних.
3. До дєвчини під'їзжав да й дєвчину вмовляв:
– Ой ти, дєвчино, гарна чорнобрива,
напій мені ти коня.
4. – Невеликий ти пан, напій коня сам,
Ой зимня роса, а дєвчина боса,
ніженьки зморозю вам.

Фрагмент нижньої частини рушника (село Нобель, початок ХХ ст.) з фондів шкільного музею.

54. Ой у полі озеречко

J.78

1. Ой у по-лі о-зе-реч-ю, там пла-ва-ло ві-де-реч - ко -

сос-но-ві кле-п-ки, ду-бо-ве ден-це, не-цу-рай-са, мо-є сер-це.

1. Ой у полі озеречко, там плавало відеречко –
Соснові клепки, дубове денце,
не цурайса, моє серце. | 2
2. Там плавало ще й друге, двоє суток із водою.
– Вийди, дівчино, вийди хороша,
поговоримо з тобою. | 2
3. – Як я маю виходити, з тобою, серце, говорити –
Лежить нелюбо на правій ручці,
я й боюса розбудити? | 2
4. – Ой дівчино моя люба, відсунса ти від нелюба:
Буду стреляти, буду влучати
з-пуд зеленого дуба. | 2
5. – Ти, козаچه молоденький, в тебе коник вороненький:
Седлай ти коня, од'сщай з двора,
бо ти не мой, я не твоя. | 2
6. Козак коніка седлає та й до коня промовляє:
– Риссю, мій коню, риссю, вороний,
та й до тихого Дунаю. | 2
7. Приєщай я к Дунаю, ой да стану, подумаю:
Чи мне втопітса, чи з коня вбітса,
чи мне назад воротітса? | 2
8. Як назад я повернуса – до кого ж я пригорнуса?
Батенька нима, матеньки нима,
а дівчина не приймає. | 2

56. Катенька, Катюша

$\text{♩} = 120$ *Одна* *Двое*

1.-Катень-ка, Ка-тю-ша, ку - пе - чес-кадочь,
где ти про-гу - ля - ла всю тьом - ну - юночь?

The musical notation consists of two staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/4 time signature. It starts with a tempo marking of quarter note = 120. The first part of the melody is marked 'Одна' (Solo) and the second part 'Двое' (Duet). The melody is written on a single staff with a treble clef. The lyrics are written below the notes. The second staff continues the melody and lyrics.

1. – Катенька, Катюша, купеческа дочь,
Где ти прогуляла всю тьомную ночь? 2
2. Гдѣ ти прогуляла всю тьомную ночь,
Рано на рассвете ложиласа спать? 2
3. Рано на рассвете ложиласа спать,
На белу постельку, на нову кровать? 2
4. Катенька, Катюша, вставай, годи спать,
Раннім на рассвете кораблі стоят. 2
5. Одін магрос же старий, одін молодой:
– Катенька, Катюша, поедем со мной. 2
6. Катенька, Катюша, поедем туда,
Где солнце не светіт й луна нікогда. 2

57. Шуміла калина

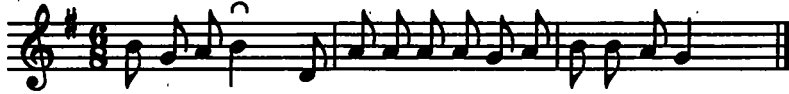
$\text{♩} = 54$

1. Шу - мі - ла ка - ли - на, шу - мів зе - лен-гай, зрад -

The musical notation consists of a single staff with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/4 time signature. It starts with a tempo marking of quarter note = 54. The melody is written on a single staff with a treble clef. The lyrics are written below the notes.

ли-ву дев-чи-ну ко-зак по-ко-хав, шу - мі - ла ка-ли-на, шу -

мів зе-лен-гай, зрад-ли-ву дев-чи-ну ко-зак по-ко-хав.

1. Шуміла калина, шумів зелен-гай,
Зрадливу девчину козак покохав. | 2
2. – Козаче, соколю, чи любиш мене,
Козаче, соколю, чи візьмеш мене? | 2
3. – Девчино кохана, тебе я люблю,
Девчино жадана, тебе я возьму. | 2
4. Дівча не зважало на гріх той тяжкий,
Вона приказала: – Ти матір убий! | 2
5. Ти матір убий, віднеси у ліси,
А мамине серце мені принеси. | 2
6. Три дні і три ночі козак сумував,
На четверту нічку він серце виймав: | 2
7. – Чи чула ти, мамо, як тебе вбивав,
Чи дуже боліло, як серце виймав? | 2
8. – Ой чула, синочку, як кров потекла,
А потім не чула, бо мертва була. | 2
9. Ой вийняв він серце, поклав на траві,
А права рученька була вся в крові. | 2
10. Прийшов до девчини, на порозі став,
А мамине серце девчині подав. | 2
11. – Козаче-соколю, що ж ти наробив,
Я пожартувала, ти матір убив. | 2
12. Ти матір убив, вона тобі рідня,
Ти мене уб'єш, а я ж тобі чужа. | 2
13. Іди ти, козаче, в чужій ліси,
Шукай собі пари своєї краси. | 2

58. Кури мої, кури

№. 54

1. Ку-ри мо-ї, ку - ри, ку-ри-ще-ба - ту - ри,
як-би ме-ні чо-ло - ві-ка мо - є - ї на - ту - ри:

The musical notation consists of two staves in a 4/4 time signature with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The melody is written in a soprano clef. The lyrics are written below the notes, with some words underlined to indicate syllable placement.

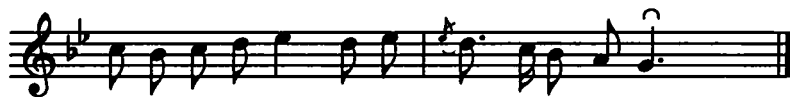
1. Кури мої, кури, кури-щєбатури,
Якби мені чоловіка моєї натури:
2. Горілки не пив би, тютюну не нюхав,
Чужих жінок не любив, тільки мене слухав.
3. Ой дай мені, Боже, вечєрі дождати,
То я піду до куми новості визнавати.
4. Як захожу до куми, дивлюся в окенце,
Сидить милий за столом, як ясне сонце.
5. Кума йому – качку, ще й курочки шийку,
А я цього не стерпіла да й розбила шибку.
6. Як прийшла я додому – зразу захворіла,
Біленькою хустиною голову накрила.
7. Ой дай мені, Боже, неділи дождати,
То я піду до куми новості визнавати.
8. Як захожу до куми, а кума не вмита:
– Чому в тебе, кумцю, шибочка розбита?
9. – Була в мене така курка, така тонкокрила,
Залетіла у хатину, шибочку розбила.
10. – Будуть тебе, кумо, ше й кури клювати,
Як ти будеш, кумо, кума приймати.

59. Не йди, не йди, Маруся

№. 84

1. Не йди, не йди, Ма-ру - ся, взє-ле-ний сад гу-лять, са -

The musical notation consists of a single staff in a 4/4 time signature with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The melody is written in a soprano clef. The lyrics are written below the notes, with some words underlined to indicate syllable placement.

ма ти доб-ре зна - еш, шо тре - ба ра - но встать.

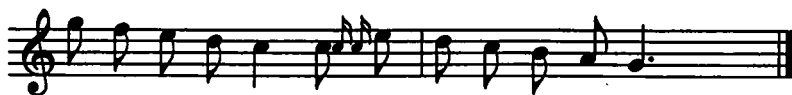
1. – Не йди, не йди, Маруся, в зелений сад гулять,
Сама ти добре знаєш, шо треба рано встать.
2. Маруся не послухала, пошла у сад гулять,
А взавтра люди кажуть: "Марусі вже нема".
3. Шукали їй по горах, шукали по лісах,
А Колін батько каже: – Шукайте в криницах.
4. Зайшли до криниці – мов рибонька на дні –
Лежить бідна Маруся в холодненькій воді.
5. Ой кажут люди: – Коля, шо ти наробив?
Навіщо ти Марусю в криниці й утопив?
6. – Вона мене любила і я її любив,
Вона мене змінила, а я її втопив.

60. Двенадцать часов ночи

Л.78

1. Две-над-цать ча-сов но - ці, по - ра ід - ті до-мой: ох,

шо ж я роз - ка - жу я для ма-мень - кі род-ной?

1. Двенадцать часов ночи, пора ідті до-мой:
ох, шо ж я розкажу я для маменькі родной?

2. Прихожу я додому, стучу я у окно,
А мати дочке ответила: – Не сплю, дочка, давно.
3. Донцю моя, донцю, а где же ти була,
Коса твоя розплетена, заплакані глаза?
4. – Мамцю моя, мамцю, всю правду розкажу,
Прощалася з Сірожою в зеленому саду.
5. Я його любила і він мене любив,
Любов його нестерпна, і він мене змінив.
6. Машина од'їждє, подає нам свісток,
Сірожа од'їждє на Дальній на восток.
7. Сірожа од'їждє на Дальній на восток,
Дарує мені на пам'ять колечко ше й платок.
8. Колечко мені на пам'ять, щоб друга вшопинать,
Платочок мені на пам'ять, щоб слези витирать.
9. Не надо мені колечко, не надо мені платок,
Возьми мене, Сіроженька, з собою на восток.
10. Колечко я сносила, платочок с рук пропав,
Кого вірно любила, того мені Бог не дал.

61. Ой вишенько-черешенько

♩.72

1. – Ой ви-шень-ко-че-ре-шень-ко, чом ви-шень не ро - диш,

мо-ло-да - я дів-чи-нонь-ко, чом гу-лять не хо-диш?

1. – Ой вишенько-черешенько, чом вишень не родиш,
Молодая дівчинонько, чом гулять не ходиш?

2. – Ой, як же ж мнє вишень родить – корінь усихає,
Ой, як же ж мнє гулять ходить – милий покидає?
3. Як ти мене покидаєш – подари колечко,
Ой нехай я буду знати, що було, сердечко.
4. Тече річка невеличка поміж осокою,
Взяла дівка нові відра, пішла за водою.
5. Ой, як стала девчинонька воду набірати,
Спіткнулася вона, впала, стала потопати.
6. Біжить батько, біжить мати дочку ратувати,
А девчина відказує: – Не тра шкодувати.
7. Треба було шкодувати, як була малою,
А тепер я, молодая, поплину з водою.

62. Половина саду цвіте

♩. = 48

1. По-ло-ви - на са - ду цві-те, а дру - га - я в'я - не.

Тяж - ко - важ - ко на сер-деньку, як ве-чор нас-та - не.

1. Половина саду цвіте, а другая в'яне,
Тяжко-важко на серденьку, як вечор настане.
2. Тяжко-важко на серденьку, як вечор настане,
Усі хлопці на вулиці, й а мого немає.
3. Усі хлопці на вулиці, а мого немає,
В чистім полі, край дороги коня напуває.
4. Кінь не хоче води пити – доріженьку чує,
А мій милий чорнобривий нагайку готує.

5. Ой, хоч готуй, хоч не готуй – кінь не буде пити,
Було б тобі, вражий сину, нас трьох не любити.
6. Як вийдемо на вулицу да й станем обоє,
Як зглянемо одне на друге, то так, як одноє.
7. Його личко, як ябличко, а я, як калина,
Зартраслоса в його серці, шо я чорнобрива.
8. Заграслоса в його серці із лівого боку,
Од самого Великодня до Нового року.

63. Ой я сіжу да й думаю

$\text{♩} = 64$

1. Ой я сі-жу да й ду-ма-ю, не зна-ю, шо на-чать, приї-

дють ко мне мой мі-лий друг, нач-ньот ме-ня лас-кать.

1. Ой я сіжу да й думаю, не знаю; шо начать,
Прійдють ко мне мой мілий друг, начньот меня ласкать.
2. Нащо твое ласканнечко, нашо твоя любов,
Сьогодні ти со мной сидиш, а завтра із другой.
3. Вчера тебя я відела, гулял ти із другой,
С тех пор я зненавідела, терзала грудь тоской.
4. Ой дайте волю-вольную мужчину отравить,
Шоб я могла нещасная без мілого прожить.
5. Тобі пряма дороженька і мне світ не закрит,
Хоть нас на свете много есть, но й вами свет забит.

64. Ой ти їхав, я стояла

№. 54 *Одна* *Двоє*

1. Ой ти ї - хав, я сто - я - ла, ти мне "здрас-туй" не ска-зав,
ше й по прежньо-ї лю-бо-ви ти мне руч-ки не по-дав.

1. Ой ти їхав, я стояла, ти мене "здрас-туй" не сказав,
Ше й по прежньої любови ти мене ручки не подав. 2
2. Ой нащо мене твоя ручка, ой нащо мене твій совет,
Ой сама я добре знаю, що й з любови правди нет. 2
3. Ти не любиш, тільки губиш, прийде вечор – ти не йдеш,
Розпроклята подруга, серцу жалю задаєш. 2
4. Цілу ноченьку не спала, аж до першого часа,
Снятса мені карі глазки й тьомно-руси волоса. 2
5. Тьомно-русий волосочок, настоящий милий мой,
Ой я сяду із досади, напишу йому пісьмо. 2
6. Не пиши мене, милой, пісем, не печатай скверних слов,
Не трать денег на бумагу, бо вже скончилась любов. 2

65. Чого не прийшов

№. 162

1. Чо-го не при-шов, ск ми-сяц зий-шов, ск я те-бе жда-ла,

на то ти прийшов, ек ми-сяц зайшов, ек я у - же спа-ла.

1. – Чого не прийшов, ек мисяц зийшов, ек я тебе ждала,
На то ти прийшов, ек мисяц зайшов, ек я уже спала. 2
2. Тече річинька, невеличенька, схочу – перескочу,
Оддай же мене, моя матинько, за кого я хочу. 2
3. Ой оддавала, ше й наказвала, в гості не бувати:
– Ой, якщо прийдеш, доненько моя, то й вижену з хати. 2
4. Жила годічок, жила другенький, третій не дожила,
Перетворила в сиву зозульку, до роду летіла. 2
5. Залетіла в сад, сіла й на вишні да й стала кувати,
Вийшла матинька по водиченьку да й стала слухати. 2
6. Зайшла матінка, сіла край вікна, рушник вишиває,
Самий менший брат на порозі став, ружйо заражає. 2
7. Самий менший брат на порозі став да й став говорити:
– Зозулька кус – спати не дає, треба єї вбити. 2
8. – Ой не треба, син, ой не треба, мій, цю зозульку вбити,
Бо цій зозульці, як нашій дочці, тяжко в світі жити. 2

66. За горами сонце високо

J. 78

1. За го - ра-ми сон - це ви - со - ю, за

го - ра-ми сон - це горить, по - і - хав мій ми - лий да -

ле - ко, за їм мо - є сер - це бо-лить.

1. За горами сонце високо, за горами сонце горить,
Поїхав мій милий далеко, за їм моє серце болить.
2. Далека, далека дорога, далека чужа сторона,
Знайде він собі там другу, а я остаюся одна.
3. Пойду я у сад, в сад вишневий, послухати спів солов'я,
Підходю тихенько пуд хату, а свекор листочка чита:
4. – Послухай, невістко, послухай, що милий тобі написав:
Він пише, що вже оженився, тобі написав: "Забувай".
5. Невістка нічого, нічого, нічого промовить не змогла:
– Було б мені горе самії, а то ше дитина мала.
6. Ой люлі, ой люлі, дитино, ой люлі, мале дитя спать,
А я піду, сяду край стола до батька письмо написать.
7. Писала, писала листочка, писала да й стала читать:
"Приїдь, приїдь, милий, додому, мене молодую хавать".
8. Минула неділька другая, як свікор невістку похавав,
Тоді милий письмо присилає: "Я тебе словами вивірав".
9. Болить, болить серце козацьке, болить ше й волнується кров,
Як здумає жінку, дитину, як здумає першу любов.

67. Ах, белая роза – знакомство

1. Ах, бе-ла - я ро-за - зна-ком-ство, а крас-на-я ро-за - лю-бов, а

1. Ах, белая роза – знакомство, а красная роза – любовь,
А желтая роза – измена, а белая – облита слезой.
2. Ах, где же те лунные ночи, что их и пропел соловей,
Ах, где же то милого очі, а хто їх ласкає теперь?
3. Бывало то летней порою, спешуса я в сад погулять,
Ах, вечер ещю не настанет, ах буду я милого ждать.
4. Ах, жду же его, не дождуса: наверно, не любіт меня,
Наверно, он любіт другую, а я не забуду тебя.
5. Ах, слышу шагі раздаются, наверно, мой мілий ідьот,
На шию йому очиплюса, а он расцелует меня.
6. Когда же пойдут разговоры, тогда же пойдьот болтовня,
Года за годами проходят, морщины покрили ліцо*.

* За другим разом: "І коси мої поседелі, но я не забуду его".

68. Виразала матери сына й у солдаты

мо-ло-ду не-віст - ку - зе-ле - ний льон бра - т[и].

1. Виразала мати сина й у солдати, 2
Молоду невістку – зелений льон брат[и]:
2. – Іди, іди, доню, зелений льон брати, 2
Тільки не вертайся до моєї хат[и].
3. Брала ж вона, брала та ще й вибирала, 2
Поки серед поля тополею стал[а].
4. Прийшов син із війська, матір зустрічає, 2
Про свою миленьку правдоньки питай[е]:
5. – Мамцю ж моя, мамцю, що ж то за новина, 2
Що на нашім полі росте тополин[а]?
6. – Не питайся, сину, та й тую новину, 2
Бери топір гострий, рубай тополин[у].
7. Як рубнув він вперше – вона похилилася, 2
Як рубнув він вдруге – то й заговорила:
8. – Не рубай же, милий, я твоя миленька, 2
Подивись додолу – дитина маленька.
9. Мене твоя мати сильно проклинала, 2
Щоб я серед поля тополею стала.
10. – Мамо ж моя, мамо, що ти наробила, 2
Що ми так любились, а ти розлучила?

69. Ой ви, дівочки, ви, красавіци

№ 66

1. Ой ви, де - воч - кі, ви, кра - са - ві - ци,

не лю - бі - те во - ен - них ре - бят,
 бо во - ен - ни - е - все же - на - ти - є,
 в за - блуж - де - нье за - во - дят дев - чат.

1. Ой ви, дівочки, ви, красавиці,
 не любіте воєнних ребят,
 Бо воєнніє – все женатіє,
 в заблуждєньє заводят дєвчат. | 2
2. Одна дєвочка, звалас Валєчка,
 лєт сємнадцатє дєвчонкой била,
 І гуляла с нїм і не знала то,
 что в єго єсть удома жєна. | 2
3. Раз прїходїт он к верной Валєчкє:
 – Здрастуй, Валя, люблю я тєбя,
 Собїрайся ти, уєзжаю я,
 Собїрайся, что єсть у тєбя. | 2
4. І собралїса, распроцалїса
 і ударїлїсь в дальнюю путь,
 Помню с горочкї ми спускалїса,
 мать крїчала: – Ох, Валя, вернїсь! | 2
5. До вокзала шлї, любовалїса,
 но не знала своєї судьби:
 В рукї дал он єй чємодан пустой,
 сказал: – Дєсятє мїнут обождї. | 2
6. Он пошол кругом і зашол в вагон,
 но прозорно смотрєл єй в глаза:
 – Ти не ждї мєня, уєзжаю я,
 на Вкраїнє в мєня єсть жєна. | 2

7. Поезд тронулса, я осталаса
с тяжкой болью в груді навсєгда.
Ой ушла домой, облілас слезой –
так прошлі молодіє года. | 2
8. А зашла домой, так подумала:
"Ах зачем я его любіла:
Он обманивал, а я веріла –
до чєго ж та любов довєла?" | 2

70. Скажи, нащо тебе я полюбила

№ 108

1. Ска-жи, на - що те - бе я по-лю-би - ла,
ска-жи, на - що я ві - ри - ла то - бі? Ко - ли б не
ти, сум - на б я не хо - ди - ла, і день, і
ніч не пла - ка - ла б в жур-бі.

1. Скажи, нащо тебе я полюбила,
Скажи, нащо я вірила тобі?
Коли б не ти, сумна б я не ходила,
І день, і ніч не плакала б в журбі.

2. Ти тільки глянь, що я перетерпіла,
Ти тільки глянь, що я перенесла:
Було не раз, до неба руки знявши,
І долю тяжко я своєю кляла.
3. Кляла я мрії, думи ті дівочі,
Кляла я очі свої голубі,
Кляла я тії палкі темні ночі,
До чого ж вони мене довели.
4. Я притворятись, милий, не умію,
Завжди тобі, милий, була вірна.
Немає долі, милий, будь з тобою,
Прошу скоріш, милий, забудь мене.
5. Забудь ті дні, забудь і тії ночі,
Як ми сиділи, милий, із тобою:
Ти цілував залаканії очі
І говорив, що буду я з тобою.

71. Варварочка – весело

На вулиці – там, де батькова хата, на лавочки, то, Боже!.. Такі сліви, такі всякі танці були. В будень день на вулиці музики не грали, тільки – в неділю. А в пзділю їх нанимали хлопці. Девчата вже там не учасували, гето – хлопці. На Паску, то тоді вже девчата зложат три яйчка, чи чотири, і музикам дадут. То вони вже їм якусь польку чи ше шось пограют. А хлопці, то платили: Хоч танцювати – то плати: за танец – 10 копійок чи 20. Грали і по хатах. Тоді вже хлопці з хазяїном договариваються, як платити за хату: чи два злотих, чи три. У великі празники даже у трох хатах грали. Бо багато було молодьожі. На Паску то танцювали на вулиці. Музики пограют перед вечірнею. Вечірня одслужилас, і опіять грают до самого заходу танцюют. А на другий день, то гето вже жонаті – такії молодіі молодичи да мужчини. А старіє сидят і дивлятса.

♩. 126

1. Вар-ва-роч-ка – ве-се-ле, шоб ба-чи-ло все се-ло,

шоб за - чу - ла мо - я мати́, як ве - се - ло гра - є зять.

1. Варварочка – весело, шоб бачило все село,
Шоб зачула моя мати́, як весело грає зять.
2. Гармоніст, гармоніст, хорошо іграєте:
Почему ви, гармоніст, с нами не гуляєте?
3. У мільонка мого акуратненькій носок:
Восемь курочок садітса, а дев'ятий петушок.
4. Все пішли, все пішли, все попароваліса,
А мой мілий не пішов, сапоги порваліса.
5. Все пішли, все пішли, все по парі селі,
А мой мілий не пішов – таракани с'єлі.
6. Оторвалі, оторвалі, оторвалі й у попа:
Не подумайте плохого – із жілеткі рукава.
7. У меня мільонок лисий, ну куда же его деть?
Єсли зеркала не будет, буду в лисіну глядеть.

...А на тому весіллі
всякі штуки виробляли

Молодята
50-х років ХХ ст.

Нобельські дівчата
50-х років ХХ ст.

Савич Домініка Гнатівна 1926 р.н.

І "сохне" за сосною очерет

...І хата пустокою стоїть

Шкльода Антоніна Гнатівна 1932 р.н.

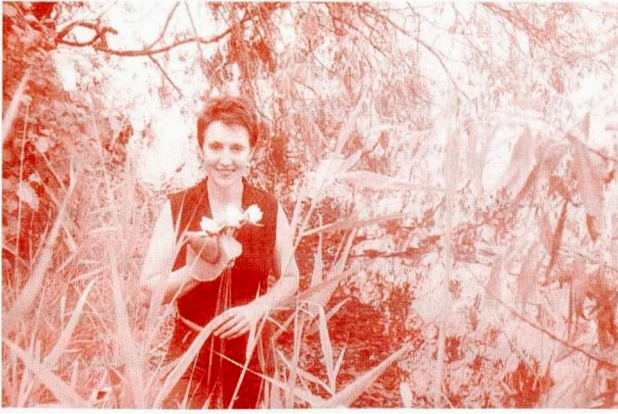
- То, як колись, діду, співали?

"Ой, любо-мило на той двір дивитися"

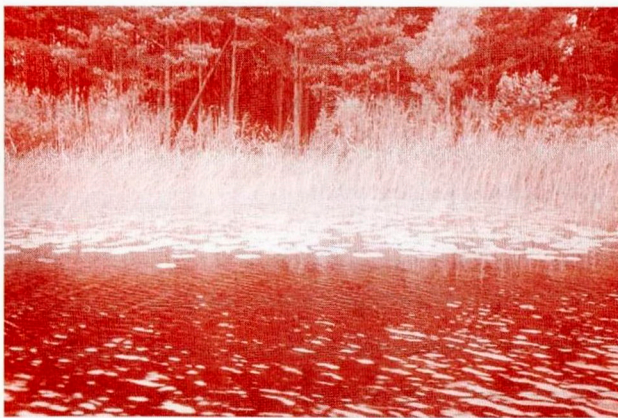
Шкльода Галина Максимівна 1939 р.н.

"Ой ходила дівчина бережком..."

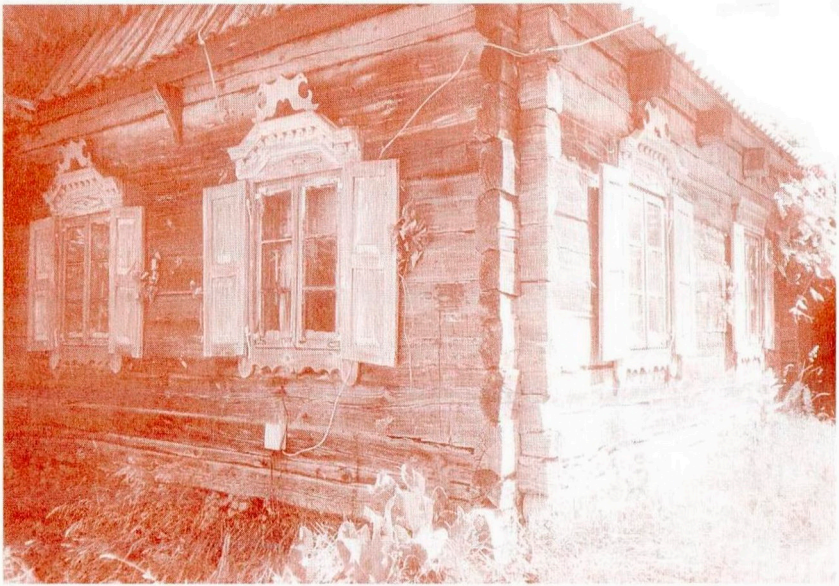
Наче коні, човни на припоні

Цілується з водою очерет

Хох Ольга Степанівна, 1922 р.н.

Хата моя рубленая...

Жданович Михайло Наумович –
місцева "знаменитість"

Луже, зелен-луже

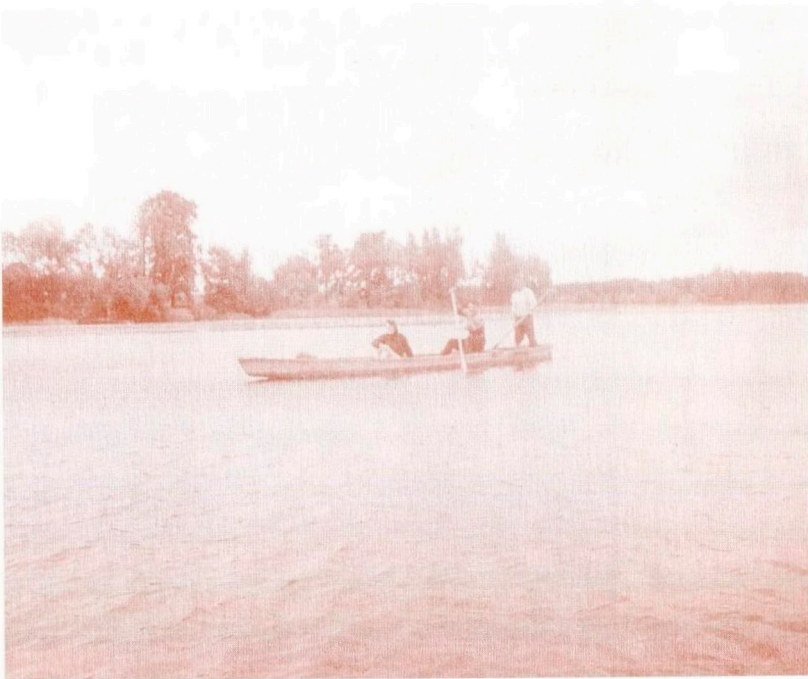

Проневич Марія Гнатівна 1925 р.н.

Ті, кому берегти народні традиції

Пливе човен людей повен

ПОКАЖЧИК ВИКОНАВЦІВ

Савич Домініка Гнатівна (1926 р. н.) – записи 2002 р.

Номери виконаних пісень¹:

весільні – 2-4, 7-10, 12, 13, 17, 18, 22, 25-33, 36-46, 49, 50, 53-58, 65-69, 72, 77, 80, 84, 89, 90, 92-94, 96-100, 102, 103;

інші – 26, 28-30, 33, 40а (мел. вар. II), 40б, 41, 45, 47, 53, 54, 59-64, 66, 67, 71.

Гурт (Савич Д.Г., Шкльода А.Г., Проневич М.Г., Ходневич М.Й.)
– зап. 1995 р.

весільні – 60-64, 69-71, 73-76, 82, 85, 86, 88, 91, 101, 104-106;

інші – 23, 25-28, 30, 34, 35, 40а, 46, 50, 51.

Шкльода Антоніна Гнатівна (1932 р. н.) – зап. 2002 р.

весільні – 13, 20, 21, 23, 28, 43, 69, 78-81, 83, 87, 95;

інші – 22-25, 33, 34, 37, 43, 44, 48, 58, 69, 70.

Проневич Марія Гнатівна (1925 р. н.), Проневич Ніна Гнатівна (1934 р. н.) – зап. 2002 р.

весільні – 27, 28, 51;

інші – 32, 36, 42, 49, 52, 55, 56, 65, 71.

Хох Ольга Степанівна (1922 р. н.) – зап. 2002 р.

весільні – 6, 8, 9, 14, 19;

інші – 38, 40а (мел. вар. I), 54.

Шкльода Галина Максимівна (1939 р. н.) – зап. 2002 р.

інші – 57, 68.

Жданович Михайло Наумович (1925 р. н.) – зап. 2002 р.

інші – 21.

Проневич Марія Гнатівна (1925 р. н.) – зап. 1995 р.

інші – 31.

Крєневич Степан Іванович (1952 р. н.) – зап. 2002 р.

інші – 39.

¹ Нумерація весільних творів подається за текстами, інших – за мелодіями.

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК ПІСЕНЬ

А хто ж тобі, молодий	14
Ах, білая роза – знакомство	114
Біля нового колодязя	47
Благословила Ганечка	23
Варварочка – весело	119
Васильова мати	62
Ваша дружка з лози	29
Ваший дружок лопуховатий	29
Ви ж поля, ви ж поля	93
Ви, музики, грайте	51
Виразала мати сина й у солдати	115
Ві те нас ни просіте	31, 45
Вітер з поля	76
Вода з мора виливається	40
Встричай мене, моя матинько	22
Да вийшла Гануся з костьола	21
Да гляди, зятю, дочку	40
Да давай, мати, давай	39
Да добраноч, мамонько	40
Да заржали кони	22
Да зсуньтеса, бояри	43
Да летів горностаї	18
Да метьоні вулоньки	22
Да подькуймо молодусе	46
Да подькуймо попови	20
Да просіте, дівочки, Бога	44
Да сиділа Ганечка под вінцем	19
Да стояла калинонька кілька літ	15
Да ступили з церковки на писок	21

Давай, мати, попінку	39
Дванадцять часов ночі	108
Де ж в тебе, Ганечко, старший брат	19
Де ж ми були, ни бували	45
Дівчинонько моложава	36
Догадайся, Ганечко	42
Єк ми тебе, короває, месили	15
За горами сонце високо	113
Загрібай, мати, жар-жар	42
Зашуміла зелена дубровушка	32, 86
Збірайса, короваю	18
Зійшла ясна зора	56
Зобірайса, Ганечко	39
Ішли чумаки	80
Їжте кашіцу до дна	34
Калина-малина	94
Катенька, Катюша	105
Кідай, мати, й у піч дрова	41
Колядин, колядин	61
Коровайночки з міста	15
Коровайночки, мої панночки	14
Кури ж мої, кури	107
Ластівонька прилитає	63
Мала мати й одну дочку	85
Марино, Марино	92
Мати сина виражала	28
Матинько, спроможіте	26
Ми в дорогу ходили	37
Ми ни хочим вашого піття	48
Ми попа ошукали	21
Нате ваше годованєс	48

Наша пічка рогоче	17
Не дивуйте, хлопчики	37
Не йди, не йди, Маруся	107
Не щечечи, соловейку	12
Несут муку всю пшеничну	14
Ни плачте, дивки, по мні	42
Огляділася мати	43
Одчини, свату, світю	27
Ой, а що ж то за диво	99
Ой ви, дівочкі, ви красавіці	116
Ой вийди, дівонько	47
Ой вишенько-черешенько	109
Ой високо соловейко гніздо в'є	30
Ой да п'яна я п'яна	100
Ой дай, Боже, в добрий час	16
Ой дивное народженне	55
Ой журавко, журавко	82
Ой запіта Ганночка, запіта	13
Ой зійди, зійди, ясьон місячик	18
Ой Іванко од'єшає	26
Ой ішла сирітка	89
Ой калину ламала	37
Ой котилася ясна зора з неба	79
Ой куди ж ти, моя доню, ходила	23
Ой любо-мило на той двір дивитися	33, 88
Ой музики мої	35
Ой музиченьку, кавалероньку	36
Ой на горі ожина	97
Ой на дворі сіно	49
Ой поїхав молодий до міста	15
Ой пойду я до броду	101

Ой поїду я на гору	25
Ой прибудь, прибудь, да сам Господи	13
Ой розходився ясен місячик	13
Ой станьте, вози	38
Ой сусідочки, да голубочки	22
Ой ти їхав, я стояла	112
Ой у лузи, лузи	96
Ой у нашої Ганечки	26
Ой у Нобле да на гулиці	16
Ой у полі верба	102
Ой у полі дві тополі	98
Ой у полі озеречко	103
Ой у полю росло два дубочки	95
Ой уменште нам грошей	29
Ой я ріпку садила	35
Ой я сіжу да й думаю	111
Ой ярая пшніченька	17
Ой, шоб ни була да комірочка	41
По всьому світі стала новина	58
По саду гуляла	104
Погоріли хамути	38
Поділили коровай	51
Подивітеса, люде	44
Подольоночка	64
Подушечки, подушечки	34
Половина саду цвіте	110
Помагай же нам, Боже	49
Попитаймоса вперед печи	115
Посію я жито поміж осокою	31, 91
Пошла дівонька й у сад заснула	54
Проїла мати дочку	42

Просимо живітеса	31, 45
Радуйтеся, все людіє	59
Рожество славное	60
Сватоньку да коханчику	24
Сваха свасі покорилася	45
Свитовая зіронько	41
Сєдьмо, мамонько	40
Сидить Міколай	53
Сидить півень на копі	50
Сіни мої дорогії	44
Сію ріпку, сію ріпку	25
Скажи, нащо тебе я полюбила	118
Становиса, родинонько, з шарами	33
Стоїть яворко	54
Ти, сьватий понеділку	48
Увігнулиса лавки	46
Углядиса, мамонько	41
Уставайте, зіроньки	30
Утоптавса черевик	37
Хмара виступає, дрібний дощ іде	81
Чи то тая хата	44
Чисе то сельце	47
Чого не прийшов	112
Шо музиці дати	35
Шо то в світі за тривога	83
Шуміла калина	105
Ще ми у вас, гостоньки, не були	31
Щедрик, бедрик	64
Я ни на ганок зийшла	30
Я умом ходіла	56
Як приїхав козаченько з поля	78

ЗМІСТ

Фольклор, як народна педагогіка. М.Куликович	3
Від упорядника	5
Весілля у Нобелі	12
Запоїни	12
Коровай	13
Весілле	19
Перезов	46
Весільні пісні	53
Колядки	64
Щедрівки	73
Весняна гра	75
Звичайні і напливові	77
Показчик виконавців	121
Алфавітний показчик пісень	122

Науково-популярне видання

ПІСНІ ДРЕВНЬОГО НОБЕЛЯ

Записи, транскрипції і впорядкування
Раїси Володимирівни Цапун

Літературне редагування *Романа Демчука*
Музичний редактор *Юрій Рибак*
Технічний редактор *Олег Зень*
Фото *Романа Демчука, Раїси Цапун*
Коректор *Марія Куликович*
Набір та верстка *Юрія Рибака*

До збірника вміщено різножанрові пісні та весільний обряд, записані викладачем кафедри музичного фольклору Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету Р. В. Цапун у с. Нобель Зарічненського р-ну Рівненської обл. У різностильових зрізах матеріал книги знайомить з автентичною музичною культурою одного з найдревніших сіл (у давнину – містечко) західнополіського регіону.

Усі матеріали публікуються вперше.

Видання адресоване фольклористам, студентам вищих навчальних закладів, учителям та учням загальноосвітніх шкіл, а також всім, хто цікавиться народною музичною культурою.

У художньому оформленні видання використані ілюстрації з книги
“Українське народне весілля” (К.: Мистецтво, 1970. – 112 с.)

Здано до набору 29.06.2003. Підписано до друку 11.08.2003. Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура Ukrainian Kudrjasov. Умовн. друк. арк. 9,3. Обл.-вид. арк. 10,7. Тираж 300 пр. Зам. 214.

Видавничі роботи — «Перспектива»:
33022, м.Рівне, пр. Кн. Романа, 9/24
Тел.: (0362) 24-45-09

Віддруковано у друкарні ПП Лапсюка В.А.:
33000, м.Рівне, вул.Р.Шухевича, 18/89.
Тел. (0362) 23-17-09; 29-74-01

Раїса Цапун

"Мелодії древнього Нобеля" - це результат трьох фольклорно-етнографічних експедицій старшого викладача кафедри музичного фольклору Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету Раїси Цапун до чудового краю над перлиною Західнього Полісся, озером Нобель, що в Зарічненському районі на Рівненщині.

Це спроба авторки розповісти теперішнім поколінням і донести до поколінь прийдешніх своєрідні обряди, прекрасні пісні та звичаї цього багатого на традиційну культуру поліського регіону.